

1748.

1. Brokes, Henricus: Selectae observationes forenses.
2. Brokes, Henricus: De processu inquisitorio in
iudicio instans uti tate.
3. Buderus, Christianus Godefr: Programma: De feudis
in Romandula ad 2 F 33 § 1. et 2 F. 40; quo
Guthelmus Emeli Krensteri . . . Dissertationem inaug.
in dicit.
4. Buderus, Christianus Gode: De operis Burgensium.
5. Engen, Dr. Rudolphus, Fac. jur. Decanus: De ratione operis
in libro Dominici Werberendi. Programma, inaug. Dispu-
tationi Caroli Carl. Vit. Ruckeri praemissum. . .
6. Engerius, Jo. Rudolph: De poenis in tutore petendo
negligentiam. 2 Saemfl.
7. Engerius, Dr. Rudolphus, Fac. iur. Decanus:
Programma, inaug. Disputationi a Leon. Schloff Horckis habendae
praemissum.

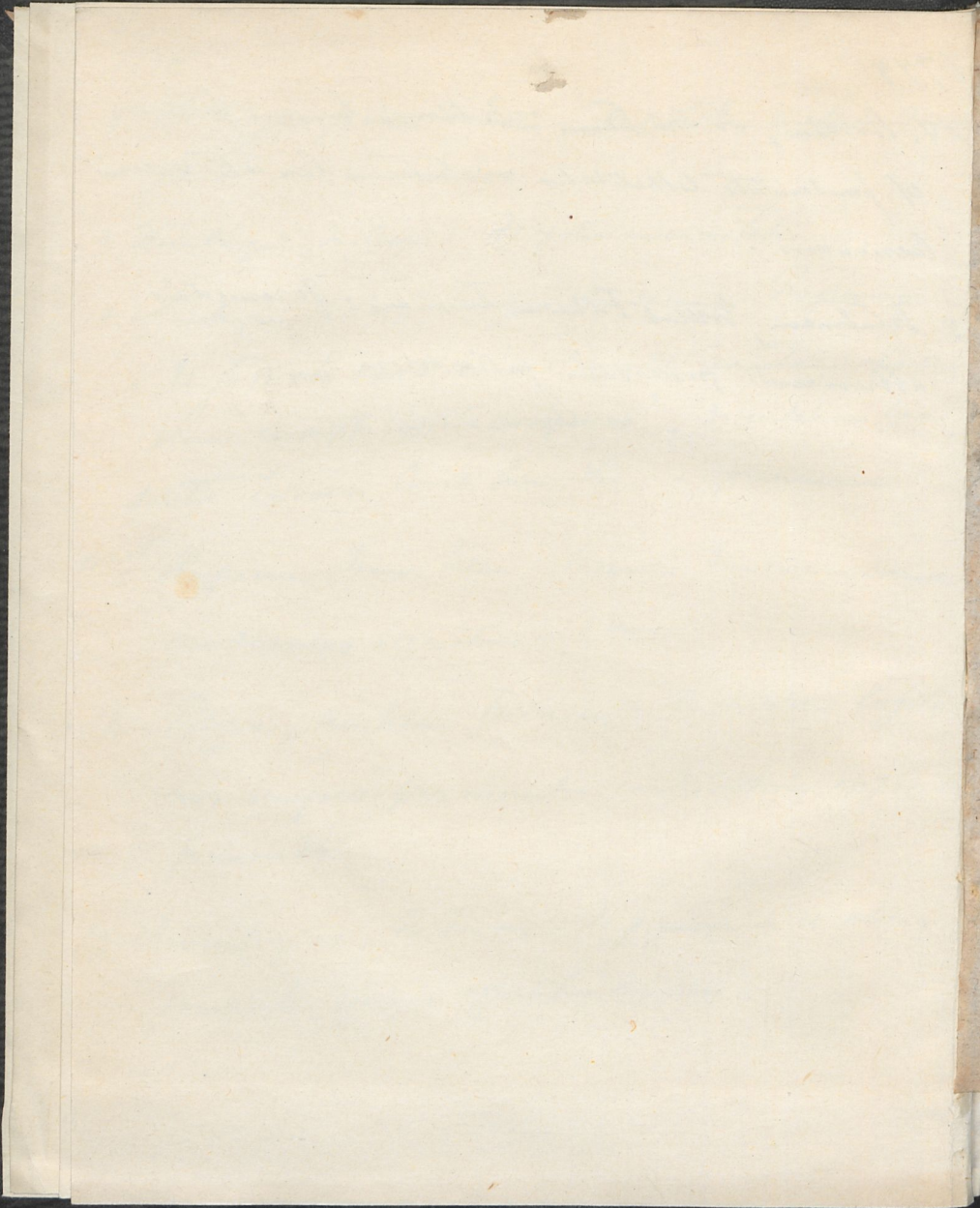
1748

8. Heilingius, James Jacobus: De ritibus conferendae pacis.
9. Heimbürgius, Dr. Casp: De spolis universitatis.
10. Heimbürgius, Dr. Casp; Fie. jur. portecanus: Programma:
"De judicato anomalo in clausula remota appellata
Lionis rescripto adita conspicuo", Dissertationi in aequ.
Schoti Ludrici Corali Schmittii. -- praemissum.
- 11^a = Hoffmannus, Franc. luden: De motu Germanorum coercenti
miseratos accusatores. 2. Quaeft.
12. Palgius, Christianus Fredericus: De divisione logica
non semper per membra contradictorie apponita
formanda.
13. Revenbergius, Dr. Justus: De pignore in re aliena
constituto ejusque effectibus diversis

1748.

14. Stockius, Dr. Christianus: De lienis humani fabrica
et fundamento lethalitatis violentarum canthi visceris
caesionum.

15. Frentmann, Gottlob Philivus Amundus: De remedio
abbreviandi processum iudiciorum.

5.
1
SERPENTISSIMO
D. D. B. V. 1748, 15
~~477~~ 17

DISSERTATIO IVRIDICA GENERALIS

DE

REMEDIIIS ~~477~~
ABBREVIANDI PROCESSVM
IVDICIARIVM

QVAM

AVXILIANTE DEO

EX CONSENSV ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS

DIE XII. OCTOBRIS MD CC XXXXVIII.

MODERATO ERVDITORVM EXAMINI SVBIIICIVNT

P R A E S E S

GOTTLIEB FRIDERICVS AMANDVS
TRAVTMANN

PHILOS. MAG. ET IVR. V. D.

STATVVM PROVINCIALIVM DVCATVS SAXO - IENENSIS

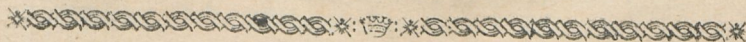
SYNDICVS SVBSTITVTVS

ET

RESPONDENS

IOANNES GEORGIVS FALCKE, *Ienensis.* (9 1/2)

IVR. STVD.

IENAE,

AERE MARGGRAFIANO.

L. D. A. N.

DISSERTATIO IURIDICA GENERALIS

DE

REMEDIIS

ABBREVIANDI PROCESSVM

IUDICIARIVM

AVXILIANTE DEO

EX CONSENSV ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS

MODERATO PRAEDICTORVM EXAMINIS SVBICIVNT

GOTTLIEB FRIEDERICVS AMANDVS

TRAVTMANN

PHILOS. MAG. ET IUR. V. D.

STATVM PRAEDICTVM DE CAUSA IURIS IUDICII

EXAMINIS SVBICIVNT

LEONHARDVS

IOANNES GEORGIVS FALCKE

LEONHARDVS

ABBE MARGARETIANO

SERENISSIMO
DVCI AC DOMINO
DOMINO
FRIDERICO III.
DVCI SAXONIAE
IVLIACI CLIVIAE MONTIVM
ANGARIAE ET GVESTPHALIAE LANDGRA-
FIO THVRINGIAE MARGGRAFIO MISNIAE
PRINCIPI COMITI HENNEBERGICO COMITI
MARCAE ET RAVENSBERGAE DYNASTAE
RAVENSTEINII ET TONNAE
RELIQVA

SERENISSIMO AC CLEMENTISSIMO
DVCI AC DOMINO

PRINCIPVM IN GERMANIA
DECORI SPLENDIDISSIMO
MVNIFICENTISSIMO CONNVTRITORI
ACADEMIAE JENENSIS
MVSAGETAE MAXIME TVTELARI
ASTRAEAE SEV THEMIDOS
VINDICI LONGE ACERRIMO
AETERNVM MEMORANDO IVSTITIAE
CVSTODI

AD
FESTIFICANDAM MENTIS DEVOTAE
TESSERAM
PROLVSIONEM HANCACADEMICAM
PERQVAMDEMISSE

D. D. D.

VIRTVTI AC GLORIAE TANTAE

SVBIECTISSIMVS
PRAESES,

PRAEFATIO.

En! *Lector Benevole*, dissertationem praesentem! Colluvie naevorum vitiorumque, quam germanico processu instituenti ac gerendi more per annos quosdam praesi forisque totos quidem dicatos expertus, sum permotus, repositis iusto dolore omnibus impeditis, hanc pertractationem *de remediis abbreviandi processum iudicarium* litteris consignare & consignatas cum literato Ictorum orbe communicare. Iacta est itaque alea, neque auctorum, qui
* 3 hanc

P R A E F A T I O.

hanc pristino ac praesenti tempore exposuerunt materiam, horreo multitudinem, cum nempe ab illis nobis traditis remediis multa partim applicatu difficilia, partim non satis detecta, immo ex errore quam saepissime nata sunt, alia quaedam displosis illis iam addere, erronea autem e medio tollere, & difficilia in applicatione faciliora reddere, conatus sum. Ideoque non solum L. B. inuenies mea in dissertatione selectum remedium collectorum ex peritissimis in hac materia auctoribus, ut & plurimis Ordinationibus processus Germanis usitatis, (quas & interdum moderate in dubium vocavi) cum allegatione fontium, ex quibus sunt hausta, sed & alia quaedam mea industria studioque inventa. Statui quidem unica dissertatione laborem finire, sed, propius perspecta disquirendorum mole, non potui quin hancce materiam pluribus exponam dissertationibus. Primam itaque generalem, eam si ita nominandi venia sit, nunc hoc obtines loco, & reliquas intuitu cuiuscunque processus generis, separatim, Deo auxiliante, ex me certissime expectare potes. Ordo quem adhuc in hoc specimine secutus sum, hic est, & te L. B. illius certiore facere, officii esse mei, dico. Considero nimirum circa processualia Reipublicae perniciosum statum brevibus in principio. Deinde me ad vitia converto, & iuris nostri & legum, quibus eo, quo potui, modo mederi, annitor. Deinceps mihi apud animum est constitutum, sen-

P R A E F A T I O.

tentiam ferre de iudice & summo, & superiori & inferiori, & tum progrediar ob argumenti similitudinem ad commissarios, collegia iuridica, arbitros, arbitratoresque & notarios, investigaturus eorundem & naevs & remedia; ita ut semper prius vitia separatim circa quævis recensitarum materiarum & deinde eorum remedia exposuerim. Accipe igitur L. B. omnem huius tractationis dispositionem, ex qua intelliges, quæ oculis ibi tuis obversantur, cumque nihil amplius tibi aperire censeo necessarium, ne nimis rædio siam ambagibus, istud eo magis ad finem perducere possum prooemium, quo minor mihi sit causa verendi opprobrium, ne consiliis remediisque abbreviandi processum cum aliis auctoribus hanc materiam exarantibus, multis, qui ex diuturnis litibus alimenta sumere solent, panem auferrem & liberis tollerem facultatem, vestigia pressius sequendi parentum. Sin vero præter meam opinionem ea cogitares, prius huius opprobrii membrum eo refutare possum, quod scilicet uti copia processum non semel sed successive finiatur, ita & multitudo legibus degentium, sicuti processus diminuuntur, vel esse desinat vel conquiescat. Eorum autem liberi altero membro opprobrii comprehensi, hoc non obstante & sibi & communi commodo afferendi utilitatem habebunt occasionem, licet legibus non fuerint imbuti. Hæc omnia vero, si animo ita

volun-

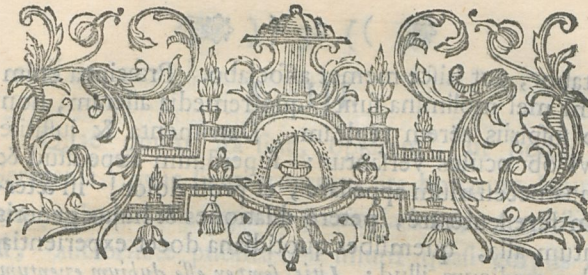
P R A E F A T I O.

voluntares serio, & pacem, milites facienda missos ne infelices reddantur, non admittendam, sed æternum usque bellum esse gerendum, contendere cogereris, vel, artis medicæ peritis, pharmacopolis & chirurgis occasionem ne eripiamus laboribus suis sibi quærendi alimenta, morbis resistere non admitteremur. Cum iam vero hanc tibi, L. B. ne ioco quidem affingerem opinionem, hæc mihi quasi ita prævisa tantummodo obiectio nequaquam commorandi hic ansam amplius præbet. Benevole itaque mea ut accipias abbreviandi processum iudicarium remedia, melioribus nunquam non applaudendo, meaque nemini obtrudendo, enixe rogo atque contendo. Vale & laboribus meis

& præsentibus & futuris

fave.

DIS-

DISSERTATIO JURIDICA

DE

REMEDIIIS ABBREVIANDI
PROCESSVM JVDICIARIVM

SECT. I.

DE STATV PROCESSVALI IN GERMANIA
DEFLORABILI.

§. I.

Deplorandum esse processum in Germania statum patet, et eo in describendo cum sit notissimus, non commorabor, eo minus vero auctores circa hanc tractationem declamationibus desudantes

III 2

A

imi-

imitabor, aut hisce memet associabo. Præcipua enim animi mei molimina sunt, quo remedia afferam, non quo suspiriis aërem repleam. Detrimenta & justitiæ nævi ob oculos versantur: superfluum sæpe istud & minus necessarium appellare, et proh dolor! in æternum fere leuterare, petere dilationes & hujus generis centum alia, quemlibet quotidiana docet experientia, & brocardicum illud: *Litis semper esse dubium eventum*, hoc in tempore certissimum est, ea quidem ratione, ut si quis peregrinorum gentium justitiam aliquo respectu præferret nostræ, vix vitio verti posset.

§. II.

Qui igitur verum de administratione justitiæ hujus nostri sæculi sibi vult formare conceptum, ille satis nitide in Dn. Doehlers Processualischer Mauesfalle ab initio statim de hoc edocetur. Huic igitur non amplius inhæreo materiæ, sed sequenti epigrammate Curia Mediolanensi in scripto & ex Nathan Chytræi Delic. itin. a me desumpto, hic finem faciam: *In controversiis causarum capitales inimicitie oriuntur, sit amisso expensarum, labor animi exercetur, corpus quotidie fatigatur, multa & inhonesta crimina inde consequuntur; bona & utilia opera postponuntur: & qui sepe credunt obtinere, frequenter succumbunt, ac si obtinent, computatis laboribus expensis nihil acquirunt.*

§. III.

§. III.

Quae quum ita sint, optarem, ut hodie in Germania, quae sicuti frugum, ita bonarum legum, tam universalium quam particularium, fertilissima est, auctoritate publica in unum quasi corpus redigantur processuales leges, antiquiores recentioresque, quot quot ad illud faciunt, ut ordo in foro procedendi reddatur breuior. Optarem porro, ut, eiusmodi Codice rite solemniterque promulgato, transgressio unius vel alterius legis, tam directa quam indirecta, in superioribus aequae ac inferioribus iudicibus, omni personarum respectu superhabito, sua vindicetur multa. Sic, me quidem iudice, omnino fiet, ut ubique prouinciarum & locorum Germanicae iustitia, & celerrime & sine magno numerorum dispendio, administretur cui-libet.

§. IIII.

Ad scopum vero istum obtinendum nihil utilius quam

I. Constitutio atque promulgatio ordinationis politicæ bene compilatæ esse potest.

Etenim commestationibus, potatione & vestimentorum superbia æs alienum ut & delicta gignuntur, ex his vero lites oriuntur. Luxui inservientia plane itaque removenda, vel saltem ita compesci debent, ne superbi & prodigi opes perdant.

Hinc ab Autore Anonymo der philosophischen Gedancken von Verbesserung des Justiz-Wesens dissentio, qui dicto tractatu nuperrime edito Cap. III. Sect. 4. pag. 62. *leges politicas non esse leges iustitie statuit.* Sed error ille rationem suam (ut etiam philosophice me exprimam) sufficientem in perversa ista habet notione, quam Autor sibi de Legibus iustitia (vom Justiz-Wesen) & formavit & acquisivit. Ille nempe ita definit Cap. II. Sect. 7. pag. 37. & 38. das bürgerliche Recht oder das Justiz-Wesen, (sunt ejus verba ipsissima) quod sit complexus legum & obligationum ex rō suo civili quorumcunque civium. fluentium, & ad quas civis, ut persona privata, intuitu alterius civis sit obligatus. Sed illam novam de iustitia non, sed aliam potius habemus ideam. Quorsum enim Autor ille numerat delicta? Nonne hæc pertinent & ad iustitiam, quoniam non solum & privati, sed etiam multis eorum generibus e. g. in crimine perduellionis, imperans & respublica solum læduntur, & nihilominus Autor dissentiens leges, rempublicam

concernentes, a legibus pag. 38. distinguit iustitia. Nonne porro & iustitia emtionem venditionem, permutationem, aliaque pro objecto habet, quamvis & harum respectu ordinationibus politicis (die Policei) multa sunt facienda? sique e. g. cives in emendis necessariis alimentis in foro rixam incipiunt, nonne ad eam sopiendam & decidendam regulam iustitiam sunt necessaria? Hinc Autor ille angustiore habet notionem. Quorum porro numerat Autor ille rixas inter societates artificum (der Zünfte) ortas? Nonne ad eas decidendas iustitia requiritur, quamquam illis sociis non obligationes ut civibus, sed ut membris dictarum societatum insunt. Et multa adhuc proferrem exempla de perversa a dicto Dn. Autore sibi formata notione de iustitia. (von dem Justiz-Wesen) si instituti mei ratio, hoc permetteret. Hac ex falsa notione non nisi falsa conclusiones suum trahere possunt ortum, exempli loco sit sequens propositio ab illo Autore initio paginae 38. stabilita: *Die bürgerlichen Gesetze (oder das Justiz-Wesen) können noch vorher gedacht werden, und haben schon ihre verbindende Kraft, ehe noch ein Staat errichtet wird.* Contrarium Philosopho isti, ut affectu methodi demonstrativa, etiam demonstrabo. Assumo nempe ejus verba: pag. 37. Wenn die Menschen sich in einen Staat begeben, so erhält ein jeder als Mitglied dieser Gesellschaft einen besondern Stand, welchen er zu behaupten durch diese Verbindung ein besonderes Recht bekommt. Dies ist, (continuat Autor) *das suum civile.* Die Gesetze und Pflichten welche hieraus entspringen, sind es, welche zusammen genommen, *das bürgerliche Recht oder das Justiz-Wesen* ausmachen. Hinc (si concludere fas est) ita concludam. Omne, quod existentiam alterius actuat, est ratio alterius, et alterum, qua existentiam suam rationatum: per Definitionis. Atqui status s. societas civilis actuat existentiam sui civilis in se (per verba Autoris supra allegata) E. status s. societas civilis est ratio sui civilis & ratio suum civile

civile ratiōatum. Sed rō suū civile etiā continet
 existentiam Legum civilium in se (per dicta verba Au-
 toris allegata) E. rō suū civile est ratio Legum civilium-
 & Leges civiles sunt ratiōatum. Ratio ratiōis essenti-
 aliter sibi subordinata est etiā ratiō ratiōati (per pr.
 Ontol.) Sed status s. societas civilis est ratiō rō sui civi-
 lis, rō suū civile est ratio Legum civilium statu s. so-
 cietate civili essentialiter subordinata, & Leges civiles
 ratiōatum rō sui civilis (per supra probata) E. status s.
 societas civilis est ratiō Legum civilium & Leges civiles sunt
 ratiōatum. Posita ratiōe ponitur ratiōatum, & po-
 sito ratiōato ponitur ratiō. (p. pr. Ontol.) Hinc posito
 statu s. societate civili nec ponuntur leges civiles, & po-
 sitis legibus civilibus ponitur status s. societas civilis. Sic-
 que non posito statu s. societate civili nec ponuntur le-
 ges civiles, & non positis legibus civilibus nec ponitur
 status s. societas civilis (per pr. contrapositionis). Pon-
 nere est, aliquid de objecto quodam affirmare (est ipsa
 definitio. Atqui si leges civiles mihi cogito, quod sint s.
 quod esse possint, eas pono. Positis legibus civilibus
 ponitur status s. societas civilis. (est propositio supra
 iam probata) Hinc per princ. contradict. concludendum,
 quod impossibile sit, ponere leges civiles, & non simul
 ponere statum s. societatem civilem. Impossibile ita-
 que est, quod quis leges ponere possit civiles, & non si-
 mul poneret statum s. societatem civilem (est propositio
 identica) Atq. si quis leges civiles sibi cogitet, s. quod
 sint, s. quod esse possint, eas ponit E. impossibile est, si
 quis leges civiles sibi cogitet, quod sint s. quod esse pos-
 sint, ut non simul poneret, hincque sibi simul cogitaret
 statum s. societatem civilem, quod sit s. quod esse possit.
 Cogitationes simultaneæ non sunt sibi invicem priores
 (p. Ontol.) Sed cogitationes de legibus civilibus & de
 statu s. societate civili, quod sint, s. quod esse possint, sunt
 simul (per conclusionem antecedentem) sicque cogitatio-
 nes

nes simultanea. E. cogitationes de legibus civilibus et de statu s. societate civili, quod sint s. quod esse possint, non sunt cogitationes sibi invicem priores. Hincque p. princ. contradict. impossibile est ut leges civiles prius quam status s. societas civilis possint cogitari quod sint s. quod esse possint. Impossibile nullas habet obligationes (per princ. Ontol.) Atque leges civiles prius cogitatae quam status s. societas civilis, quod sint s. quod esse possint, sunt impossibilia (p. conclus. anteced.) E. Leges civiles, quod sint s. quod esse possint prius cogitatae, quam status s. societas civilis, nullas habent obligationes. Q. E. D. Eni itaque L. B. thesin theos. Auctoris illi Anonymi & philosophicae ut et methodi scientificae affecta, contradictorie oppositam, ni fallor, demonstravi.

S. V.

Deinde
II. Mutuae oppressiones (Repressalien)
 tollendae sunt:

Quae iustitiae valde adversantur, et ex quibus in noxiis solum inde veniunt detrimenta, quaeque et iure Romano L. un. Cod. ut nullus ex vicaneis praee alienis etc. et L. 4. Cod. de executoribus, reprobantur. Denique

III. Sufficientes fiscales, qui sine excicatoriis et leges observandas curarent, et modum procedendi, hincque et intuitu iudicum et advocatorum ut et partium undique debitam et necessariam praestarent vigilantiam, constitui et denominari necesse est.

His

His aditus ad curias quovis pateat tempore necesse est, quo nonnunquam inopinati rebus forensibus inter esse possint, ad instar quibusdam in provinciis constituti inspectoris ecclesiastici, (Land und Kirchen-Inspectoris) ecclesiastica et ministrorum verbi divini actiones explorantis. Hæc fiscalis constitutio ante omnia ad emendandam justitiam et abbreviandas lites forenses plurimum erit necessaria. Cum enim et iudices et advocati litibus sibi ordinarie victum quærere sunt coacti, pauci eorum curam hujus sunt acturi. Cui autem profunt optimæ leges, si non in observantia et fundamenta sunt causarum in decisione?

§. VI.

Tempus certum ad finiendam litem constituere, res est, quæ nec bene perfici, propter lites inter se valde differentes, nec etiam ad finiendas eas, commoda est. Romani quidem in L. properandum Cod. de judiciis causas civiles intra triennium finiendas, mandaverunt, et Regis Borussiae Majestas FRIDERICVS ille Magnus easdem per annum tribus instantiis finire volunt, haud immerito tamen vereor, ne perscrutatio, quæ illum, qui, quo minus ad præfixum tempus processus finiti sint, in causa fuit, prodere et poenis afficere curat, difficiliter instituenda tractandaque esset, quam ipsius processus finis. Iudex et partes litigantes sibi invicem adjumento esse debent, et si iudex ex officio ob causas principis specialissime ei mandatas quosdam distulerit terminos, aut si transmissa acta non diu remittuntur, quid partes litigantes ad hæc conferunt? et qua ratione iudici potest imputari, si partes ex utroque, partim ex inopia, partim ex aliis causis processum per anni spatium non per-

pertractant et linqunt? Et posito, inquiri, quis causa sit non intra praescriptum tempus finitae litis, alius in alium, advocatus in judicem, judex in advocatum, ille rursus in partes transferret causam protracti nec debito tempore finiti processus.

SECTIO II.

DE JURIBUS NOSTRIS IN FORIS RECEPTIS.

Nunc generalibus quibusdam circa hanc materiam praemittendo necessariis peractis ad specialiora et quidem ad naevos impedimentaue circa jus nostris in curiis usitatum ac eorum remedia me convertam.

TIT. I.

DE FORVM NAEVIS.

S. I.

Naevus est

I. multitudo Jurium nostris foris in deciendo usitatorum.

Mente Platonis multitudo legum corruptam indicat republicam, et Lycurgus et Solon paucas sed utiles tulerunt leges. Multitudo enim legum nutrimentum variarum inde ortarum interpretationum est, ex diversa vero legum interpretatione multi proveniunt processus. Et hoc videmus evidenter in legibus nobis usitatis, quae saepe non in totum sed ad partem tantum plerumque vero in subsidium receptae. Immo circa earum receptionem

B.

nem

nem magna adhuc existunt controversia, has tamen de hac materia quaestiones non evolam, cum allegatus Dn. Brenck in tract. cit. Cap. V, §. 5. pag. 32. seq. pulchre eas recensuit. Speciatim vero Dn. Ioh. Wolfg. Trier in seinem Gedancken vom teutschen Justiz-Wesen etc. Cap. II. jura nostra quam sapissime obscura, confusa, sibi adversantia, invicem commixta, variantia, res sine necessitate multiplicantia, fictionibus et solemnitatibus repleta, aperte injusta et aequitati repugnantia esse, luculenter monstravit exemplisque illustravit. Quodque multitudo legum nostrarum et sit causarum diuturnitatis litium una et mecum ventitat Autor anonymus Der philosophischen Gedancken von Verbesserung des Justiz-Wesens. Cap. III, sect. 3.

Deinde non necessariam hinc pagellis duco evolutionem, an jus canonicum ejusque introductio ansam praeberet nostris diuturnis processibus? uti B. Thomaeus aliique senserunt; hoc tamen certissimum est, saepe et juri canonico multa indebite annumerari, quamvis ejus apertissime pateat innocentia, uti e. g. B. Stryck in Dissert. de Processu abbreviando poenam mendacii: inique §. 3. cum ibi allegatis ICtis sentit, quod distinctio inter possessorium et petitorium, summarium et ordinarium in foris nostris operis juris canonici esset introducta: sed inspiciamus quae L. un. Cod. si de momentanea possess. appellat. fuerit, et L. 3. Cod. de interd. et illis reperimus, supra recensita processuum genera jus romanum jam habuisse, licet ea, supra commemoratis et hoc tempore consuetis nominibus non designata fuerunt. Summa delicti juris canonici igitur haec est, ut dictis jam apud Romanos usitatis processuum generibus certa donaverit nomina.

§. II.

II. Hinc multas et quidem sibi repugnantes
diversasque habemus leges, ne quidem
ubique decisionem casuum in foro obve-
nientium sufficientes.

Supra adducta probabunt multæ illæ leges obstantes,
quæ omni multorum Ictōrum labore et eruditione non
obstante, conciliari non potuerunt. Qui denique deci-
siones ex analogia juris aliter indicant nisi defectum le-
gum in causis decidendis.

§. III.

III. Consuetudines (das Herkommen) penes
nos ad instar legum receptæ sunt com-
plures.

Hæ consuetudines jura confundunt, immo expressas à
principe leges latas abrogant. Cum vero ex subditis
originem trahant, leges autem à principe latae sint, ea-
rum defensores eodem modo ut demonstrant necesse
est, subditos leges non tantum sibi sed et, infcio prin-
cipe, summa potestate gaudente, ferre, eorumque ex-
pressa placita remove posse pro lubitu; quod tamen
non statuendum est. Nunc quidem ad defendendas con-
suetudines aliquis proferre posset, consensum Principis
in stabiliendis consuetudinibus adesse: sed qualis (si lici-
tum mihi est interrogare) consensus? consensusne fictus
an maxime præsumtus? sed principem sæpe in provinciis
suis receptæ fugiunt consuetudines; qua ratione vero
quis in istarum consentire potest originem, earum infcius?
Et quomodo consensus ille principis fictus s. præsumtus

preferendus est consensui expresso principis in legibus
iuris latius declarato, cum expressus semper plane antepo-
nendus sit consensui praesumpto s. ficto?

Dn. Ioh. Wolfg. Trier cit. Tract. P. I. p. 3. consue-
tudines pacta esse, ad earum asserit defensionem, et,
cum subditi iisdem mutuo se possint obligare, etiam
consuetudinum introducendarum libertatem habere il-
los. Posito vero sed non concesso, pacta esse ex cit.
Dn. Trieri sententia, attamen scopum, quem sibi propo-
suerat, non attingeret, quia 1) tunc consuetudines Legi-
bus non possent derogare, et brocardicum illud in iure
probatum in mentem ei non venit: *Pacta privatorum
non derogant publicis*. Hoc enim si possent subditi, in
potestate eorum foret, leges a Principe lasas utrum ac-
cipere quid? quod? implere vellent nec ne? 2) Si duo
aut tres aut pauci paciscuntur invicem, uti hic in con-
suetudinibus ex mente Dn. Trieri, eorum pacta aliis in
republica, illis non consentientibus, detrimentum in-
ferre nec possunt, nec normam praescribere, cui actio-
nes suas attemperent. Haec enim conclusio minus est
adaequata: Cajus et Maevius in distribuendis hereditati-
bus paternis dimidiam earum partem matri dederunt, E.
Sempronius etiam ut det, necesse est. 3) Si consuetudi-
nes pacta sunt, statim in primis secundum primum oc-
currentem casum ex natura pacti valere deberent, qua-
re autem ad constitutionem consuetudinis duo casus ad
minimum requiruntur? Quod reliquum est, taceo de
genere probationis difficili, et de multis controversiis
circa consuetudines in foro ortis, quae diuturnis ansam
praebent processibus, et quarum cit. Dn. Brenck Cap. V,
§. 5. p. 24. non paucas in medium protulit. Quibus et
insigne annumerandum est exemplum illud in der Vor-
Pommerischen Hoff-Gerichts-Ordnung de anno 1737-
Part. I. Tit. 3. n. 7. (ubi de consuetudinibus in insula Ru-
gia

regia iustitiae (des Rugianischen Land-Gebräuchs) agitur
prolatam meam corroborans sententiam.

§. IIII.

His consuetudinibus observantiae fori quam simillimae sunt. Iisdem enim iudices eodem modo jus allequuntur in leges Principum, utrum recipere velint nec ne. Et quoties auditur, iudicem parti, legem talem alleganti, respondere, hanc in iudicio cui praeslet, non esse receptam, ideoque non observari?

Appendicis loco non possum quin sequentem inscriptionem statuæ Herkomanni a comite de Sporck im Kukus-Bad subscriptam his meis inferam paginis:

HERKOMANNO

invicto hactenus iustitiae

debellatori

formalitatumque iuris

principi,

aequi iustique tyranno,

posteritati in cautelam, hanc

statuam bona causa lapsa,

justus dolor

erexit.

M. D. C. C. XX.

§. V.

IV. Multas & tam diversas interpretationes legum & dissensus commentatorum huc referre necesse est.

Plurimi Commentarii, resolutiones, consilia, decisiones &c. nil aliud sunt nisi expositiones controversiarum

B 3

rum

rum & diversarum opinionum practicos inter ventilat-
 rum; Ex his potissimum fumimus, immo ex his in mo-
 tibus plerumque animi & mentis in fervore conscriptis
 libris, jus nostrum: dissentientes si qui adsunt Doctores,
 expensae processus confestim compensantur, & non
 nulli communem DD. opinionem perpetuo ut sequamur
 auctores sunt suasoresque, quasi in thesibus illis, multis
 immo plerisque approbatis errare vix ac ne vix quidem
 fieri posset, hancque ob causam recensitam DD. opinio-
 nem communem veritati aequiparant. Immo Berlichius
 Dec. CXXXV. P. I. & Brunnemannus ad ff. Tit. 3. L.
 23. n. 2. credunt. huic haerendum esse & quamvis con-
 tra legem sit. Tanti JCti censent communem DD. opi-
 nionem, & ea de causa potestati legislatoriae sibi ac-
 quirenda operam navant. Sed merito hic quaeritur,
 quanam opinio DD. sit communis DD. opinio? Docto-
 res enim ipsi a semet ipsis dissentiant, & ubi sexcenti eo-
 rum pro communi sententia defendenda adduci possunt,
 ibi totidem contra adsunt dissentientes, uti illud de Ca-
 vallos in Tract. suo omnibus haud ignoto perspicue o-
 stendit. Immo posito, esse opinionem, quae certe
 communis appellatur, quam subito intra breve annorum
 spatium, si multa scripta huic adversantia interim edun-
 tur, throno deturbari, & contraria more idololatri-
 co ibi substitui posset? Quo plures enim libri, eo plures
 opiniones. Hinc JCti limitationibus suis, exceptioni-
 bus, declarationibus &c. leges tantisper dissecant, dum
 nulla amplius esse videatur, ideoque causarum patroni
 in errorem adducuntur, inprimis praedictis auctori-
 tatis imbuti, aut casum quendam tandem circumvolvunt,
 usque dum limitationem quamdam, de qua legislator
 nunquam cogitavit, adipiscantur, hocque modo legem
 eludunt, cum semper firma haec manebit veritas: *Veri-
 tatem invenire difficile est, ubi sapientes discordant.*

§. VI.

V. Cives inferioris conditionis, immo sæpe majoris & literati, nisi sint Jcti, & iidem illi ipsi aliquando jura nostra consuetata aut ignorant aut scire nequeunt.

Jura enim nostra & in hac commentarii elaborati plurima ex parte latino idiomate consignati sunt, & a principe separatim evulgata præcepta, mandata &c. perueniunt, hoc ipso tempore, quo tabulis publicis affixa aut longinquitate temporis aut alio fato. Nemo enim ea posteritati relinqui & reservari, operam dat.

§. VII.

Ex his itaque a me paullo superius prolatis næv's circa jura nostra dilucide patebit, quam incertissima & nobis sæpe plane ignota sint; quod si non esset veritas indubitata hodierna, litiganti non foret licitum contra tres scabinatus & facultates juridicas excipere actorum transmissione. Sed transeunt impedimenta, nos vero dispiciemus quoque de remediis ad ea removenda necessariis.

TIT.

TIT. II.

DE NAEVORVM IVRIVM NOSTRORVM REMEDIIS.

§. I.

Remedium naevi I. & II.

Novus Codex, isque universalis, siquid
video, condendus est.

Idem, ni fallor, sentit Dn. Gottfr. Warless. in Discursu suo de abbrevianda lite pag. 134. seqq. ut et der Autor der freyen Gedancken zur Verbesserung der Menschlichen Gesellschaft n. IV. p. 65. quamvis eius p. 77. delineata Ordinatio processus, ita stylo exhibita est Laconico, ut respublica nullum plane inde acquirere possit usum. Non sufficit enim sancire, quod quis iuste ac honeste vivere debeat, sed etiam modus est proponendus, et remedia, quibus et transgressores legis sint compescendi. Omnes enim si jam iusti & honesti, nullis nobis opus esset legibus.

Modum quandam compilationis Dn. Ioh. Wolfg. Trier in seinem Gedancken von dem teutschen Justizwesen Cap. III. dedit protulitque nullo modo vituperandum. quamvis ejus ad illud opus constitutum tempus nimis augustum est. Insuper autem Abbas St. Pierre alium recensuit modum dictum compilandi codicem in seinen Vorschlägen und Mitteln das Recht zu verbessern und die Prozesse zu verringern, p. 194. qui quamvis tardior paulo tamen securior est priori.

§. II.

§. II.

Generatim in novarum legum constitutione hæ notandæ essent quatuor proprietates. 1) ut sint generales, 2) claræ, 3) ut magis ad commodum majoris civium numeri, quam minoris sint accommodatæ 4) universales, (quantum possibile) hoc est in tota provincia valentes. vid. Abbas St. Pierre Tract. cit. P. I. pag. 45. Deinde e. g. in conficiendo hoc novo codice *multa nobis usitata solennitates, uti rigor legum circa fatalia, removenda essent. Quædam tantummodo circa hanc materiam asseram. Cum enim haud æquum sit, quempiam justam causam suam ob negligentiam advocati perdere, illos, qui fatalia non observant multo magis pecunia aut custodia multare possemus. Hoc ipso enim scopus etiam retineretur. Multa circa leges generales usitata exceptiones rerum & personarum a conficiendo Codice in quantum possibile excludendæ sunt. Legibus porro præsertim hæreditates concernentibus nulli plus atque alteri tribuendum est, nec multis præcipuis e. g. Gerada, Heergewetta &c. patrocinandum. Leges enim hoc modo constitutæ nulli tunc forent detrimento, quod enim e. g. frater per æqualem divisionem hæreditatis cum sorore perdit, id ejus uxor vicissim ei reparat, & sic v. v. Deinde prohibendum esset, ne nec mas nec femina ad secunda transiret vota, nisi præcedente divisione bonorum cum liberis ex priori matrimonio procreatis. Porro omnia testamenta, nisi periculum in mora adsit judicialiter & sine superfluis solennitatibus, confici deberent, quorsum pertinet constitutio regia Borussia de abbreviando processu de Dat. Berlin d. 18. Novembr. 1718. §. 36. quamvis cum Dn. Brenck in alleg. tract. non negandum, ultimarum*

timarum voluntatum plenam abrogationem certo respectu meliorem esse, inprimis cum quilibet sufficienter per pacta successoria & inter vivos de bonis suis potest disponere. Porro remedium fortis vel divisionis tam sacra scriptura quam jure probatum in causis vere dubiis adhibendum precipere, ut & lites per subsequens matrimonium & adfiliationem abbreviare, codice isti ut inseratur, opus esset. Porro eo annectendum esset, ut omnia pacta & contractus in primis vero eorum clausulae, ut & renunciationes, registratura & omnia alia decreta judicialia, sententiae & resolutiones germanicae & perspicue exprimendae essent. Deinde jubendum, ut mulieres illatae sua semper judicialiter indicarent, ut illis qui cum earum maritis vel mutui vel aliorum negotiorum causa nexum haberent, notitia certa de uxorum illatis non deesset. Denique & certus modus iudicibus, qui in concedendis hypothecis iudicialibus nimis faciles, in earum concessione praescribendus ad impediendos concursus. Porro ea in compilatione non stentur oblivioni leges Romanorum ad abbreviandas processus multum tribuentes nostris vero temporibus inusitatae, quarum e. g. sunt L. 10. Cod. de transact. L. 21. ff. de rebus credit. L. 2. Cod. de re iudicata. Ultimo loco in civilium causarum non magni momenti pertractatione modus antiquis Germanis usitatissimus de simpli nempe & plano in decidendis litibus admittendus est. Circa criminalia vero L. XI. Cod. de poenis inprimis bene consideranda; Et jus leges dubias interpretandi legislatoribus solum relinquendum esset, iudices autem ad ea solummodo restringere, ut applicatione juris ad factum essent contenti, sin vero lex dubia esset, relationes ad superiorem mitterent, & tunc sententiam eo usque differrent, quo declaratorium acciperent rescriptum.

Dn.

Dn. Joh. Wlfg. Brenck in Tract. suo: die nach Got-
 tes Wort, Recht und Vernunft nöthige, mögliche und
 beständige Verbesserung der Justiz &c. Cap. VII. S. 4.
 novi codicis compilationem difficillimam esse putat, eam-
 que fere effici non posse, 1) quia perfectissima ea in com-
 pilatione desideranda esset scientia iusti ac iniusti. Hanc
 vero fundatam esse veris juris principiis; quilibet sua certa
 censere & cum fere nullius extaret juris naturalis Docto-
 ris principium aliis commune, ridiculo sane more hoc de-
 siderandum esset in jure civili, quo tam multa arbitraria
 comprehendantur: & tandem si adessent etiam principia
 unanimiter probata, in conclusionibus tamen unicum esset
 fundamentum, quo magis vero ratio concludendi a princi-
 piis esset remota, eo magis perspectu difficilior & philoso-
 phica esset magis occulta. Sed ad omnia haec Resp. Si
 Dn. Brenck perfectissimum pro eo quod omnibus naevis &
 erroribus vacuum sit, assumit, recte se quidem habet
 ejus sententia, quoniam Deus solus, nullus vero morta-
 lium ens illud perfectissimum est, cum nemo eorum
 tam perfectam i. e. ab omnibus erroribus remotam scien-
 tiam iusti & iniusti possidere potest. Attamen hac de
 re non est sermo, & sufficit, complures eruditos & pec-
 cularis dexteritatis viros, qui consilio a nobis allegato
 convenienter sufficienti temporis spatio in codice novo
 desudant, labore mutuo errores & vitia corrigere, (quid
 enim alteri deficit, alter supplet) & leges ab ipsis reno-
 vandas facile ad humanam quandam perfectionem per-
 ducere posse. Porro non quadrat ex jure naturali et
 ejus auctoribus depromptum exemplum. Cum enim
 illi quoad maximam partem in propositionibus & con-
 clusionibus juris naturalis consentiunt, nil refert, ex
 quo potissimum principio derivarint, & ut hodierno
 tempore principia juris naturalis plurimum inter se con-
 veniunt, & in dies unanimiora sunt, idem quoque mo-
 dus in jure civili foret. Quod denique de remotione
 nunq

conclusionum ab eorum principiis & amore sui hominum Dn. Brenck sibi ominatur malum, idem illud de suo infra allato jure divino sive jure Iudaeorum forensi, quia multo minus omnes sub se comprehendit casus speciales, ideoque simili ratione ex principiis a conclusionibus multum remotis deduci debent, ipsi verendum est Porro novum conscribi posse codicem *addivaratorum* in mundo obvenerunt humanorumque eventuum cognitionem exigeret, quoniamque multum temporis in consequenda tam ampla cognitione sicuti in conatibus, regulas juris applicatione ad casus existentes certas & indubias reddendi requireretur, totidem secula ad conscribendum novum codicem exigi, quot penes Romanos in compilando suo corpore juris. Sed iterum Refondet. Nonnulli eruditi & probati viri non tantum a Dn. Brenck desideratam sufficientem cognitionem rerum & casuum in mundo obvenerunt humanarumque actionum possidebunt, imprimis si consilia supra recensiti Abbatis St. Pierre in actionibus suis non delinquant, sed & multo majorem ac Romanorum, quippe quorum cognitio horum superstructa est cognitioni, & illi ex horum admisis erroribus reipublicae utiles haurire poterunt leges, ideoque non tot secula desiderabunt, cumque Romani in conscribendis ff. triennio solo laborarunt, quam ob rem nos nostris multo melioribus requisitis intra triginta aut quinquaginta annos non multo perfectiorem novum prelo submittere possemus codicem?

Iam vero Dn. Brenckii l. c. §. 6. consilium *leges Iudaeorum forenses a Deo illis datas ceu normam actionum nostrarum forum introducendi*, brevissimis etiam perferu- labor. Equidem non nego, multa in dictis legibus utilia & reipublicae commoda deprehendi, eaque novo codice inferenda esse, ita tamen prouti Dn. Brenck placuit

placuit has leges omnes ceu normam assumendas esse concedere nequeo. I) Igitur perspiciemus, quomodo Dn. Brenck fictas sibi que ipsi objectas objectiones insufficienter & infelici ausu refutare fuerit annisus. Respondit scilicet §. 8. l. c. ad objectionem, *leges Iudaorum forenses non convenientes esse statui nostrae reipublicae hodierno: hoc modo* (altera enim ibidem extans objectio; has nimirum leges non nos, sed Iudaeos tantum obligare, nullius per se est momenti, si enim tantummodo illae ad nostram rempublicam accommodatae essent, legislatores ad eas jam nosmet possent obstringere ad instar exempli juris Romani & Canonici, quae nec nos sine jussu legislatoris per se obstrinxerunt) *Leges non ad rempublicam, sed illam ad eas se accommodare debere.* Nova & nunquam plane audita thesis! Illud enim notissimum est; omne id quod aliud quoddam reddere debet perfectum, ejus circumstantiis conveniens (hoc est illis non repugnans) esse debet. Jam vero leges rempublicani, ut reddant felicem necesse est. E. etiam leges ad ejus statum se accommodare debent. Certo ex thesi Dn. Brenck sequens emanat paradoxum: leges tantummodo de metallis ferendas esse, & tandem ut ea etiam statim extarent necesse esset, (quia nempe respublica legibus illis metallicis se accommodare, ex sententia Dn. Brenckii deberet) & ut incolae ara inveniant, metallicisque laborent, licet in republica ne feces quidem metallorum, quid? metalla adessent. Porro Dn. Brenck putat s. cit. *Si statum Reipublicae pro consuetis hominum actionibus in ea viventium acciperemus, istis, qua statuitur: leges Reipublicae sese attemperare debere, non statui possent sine contradictione, quia ad actiones hominum leges accommodatae deformes evaderent.* Sed respondemus hoc negando, si enim homines furantur, fornicantur, occidunt &c. leges his conformes ferenda sunt sceleribus, illisque ut attemperentur necesse est, nequaquam vero,

ut illos in hisce facinoribus confirmet, sed ut competant; et quo crebriora haec crimina eo alacrior eorum intuitu legislator sit, necesse est. Dn. Brenck detegit itaque contradictiones ubi nullae extant, & bonus hic noster *Homerus dormitat, quando ut leges latae a ferendis non distinguat.* Leges si conficiuntur, solummodo ad rempublicam se accommodare debent, illis vero promulgatis tunc legislator a membris reipublicae sibi subiecta obsequium exigere, eaque ad eas adimplendas compellere potest. Cum vero citra opinionem huic refutationi theses meas cum prolatis ex diametro pugnantis nimis diu inhareo, solummodo adhuc II) missa responsione ad §. 8. l. c. exposita collataque dicta biblica, quorum genuinum sensum Dn. Brenck hoc loco non apte applicavit, ad ejus consilium: de introductione legum Iudaeorum forensium nostra in republica, quaedam adjungam. Loca a Dn. Brenck l. c. §. 9. adducta uti Exod. 21. seqq. Levit. 18. seqq. Deut. 16. seqq. si paulo accuratius perpendantur, eis perspectis invenietur, *haec saepe de rebus in nostra republica non usitatis disferi.* e. g. Exod. XXI. *de servitute, it. de officiis humanitatis.* e. g. Exod. XXIII. vers. 4. 5. Lev. XIX, vers. 32. Deut. XXII, vers. 4. *aut talibus rebus quae ad solos Iudaeos evidenter pertinent & ad nostram non possunt referri rempublicam.* e. g. Lev. XIX, vers. 19. Deut. XIV, v. 16. & ibid. cap. XVIII. & XXII. vers. 9. 10. 11. 12. *Generatim vero exceptis delictis carnis & sanguinis & furto ibi adducta ob defectum legum ad alios supersites casus applicandarum, nullo modo sunt sufficientia ad dijudicandas hominum actiones & decidendas.* Et haec ipse Dn. Brenck satis perspexit, ideoque §. 9. ius Romanum in subsidium vocandum urget. Sed quale hoc est consilium? conqueritur de multitudine legum, & duo tamen diversa jura assertari vult! Nonne superfluum illud interpretari & illud commentari initium capiet denuo & omnia confundet? Certe

te textus authenticus & antiquitates judaicæ quod ad leges Judæorum forenses attinet plurimum huc adjuvabunt, eamque ob causam ICI non possunt non totam fere theologiam unacum linguis orientalibus addiscere. Sed qualis interea ratio erit iuris Romani? Dn. Brenck de eo nihil utrum emendandum, an vero tam confuse reservandum sit, commemorat. Si corrigendum itaque esset, quis hoc corrigeret? Dn. Brenck, tanta neminem credit, fore capacitate. Sed si ita accipiendum uti hoc tempore extat, quid inde orietur? quomodo in meliorem transferemini statum? & nonne in juris incertitudine post, uti ante habebimus?

§. III.

Hoc remedium novi Codicis à nobis suppeditatum utilitatem afferret certo, si modo Principes Germaniæ concordessent, et unitis viribus opus aggredierentur. Ideo non possum quin affirmem, quod licet hoc remedium per se facile impleri possit, piis tamen desideriis adhuc annumerandum sit. Ab unoquoque tamen Principe separatim persequens consilium finis prioris ex maxima parte suis in provinciis impetrari possit.

Abrogentur nimirum jura adhuc usitata generatim atque nova ad decidendas lites sufficiens ordinatio provincialis constituatur ubique valens & requisitis novi codicis à nobis commendati prædita: Quod autem in quavis urbe aut pago præcipuum & singulare esset, id inferatur statutis & ordinationibus paganis,

quæ

quæ si modo singularia loci sub se comprehendunt brevia fient, & vix paucos §phos complectentur. Ea enim, quæ jam in ordinatione provinciali sunt, repeti illis non esset consultum.

Nunc statuit quidem Da. Klepperbein J. V. D. in seinen Gedancken von Verminderung und Beschleunigung der Proceffe Tit. I. §. 1. Statuta & ordinationes paganas non tolerandas sed abrogandas esse, hunc tamen refutare non necesse esse duco, siquidem se ipsum cit. Tr. Tit. II. §. 5. refutare videtur, statuens, in rebus rusticis certas ordinationes per totam provinciam esse publicandas.

§. IV.

Remedium nævi III.

Consuetudines plane sunt abrogandæ & promulgandis legibus statim inserendum est, quod omnis contrarius usus eo ipso tolleretur, & consuetudo in posterum nulla in contrarium admitteretur.

Uti iam in der Fürstl. Sachsen-Gothaischen erneuerten Gerichts- und Proceß-Ordnung Cap. II. n. 1. §. 4. sancitum est, ut nulla valeret observantia in fraudem legis.

§. V.

Remedium ad IV.

Interpretationes juris & commentariorum in leges elaboratio, si non plane sint prohibendæ,

bendæ, tamen restringendæ, nec eis vis legis anomola concedenda.

Justinianus jam L. I. Cod. §. 12. & L. 11. §. 21. de vetere jur. enucleando & auctor. prohibuit, nullum JC-tum commentarios de legibus scribere & conficere debere; cum eis tantum confunderentur. Si vero licitum foret JC-tis, compendia quaedam aut commentarios conficere, non omnibus, sed doctioribus hoc concedendum esset speciatim, proinde hæc opera rigorofo sub-jicere examini & denique non permittere necesse esset, ut illa in his contentæ opiniones et interpretationes ad instar legum essent: tandem vero simul & detrimentum, quod in rempublicam ex contrariis JC-torum opinionibus cadit, ut evitetur, princeps dissensum inter JC-tos ortum per decisiones removere deberet. vid. Herm. La-therus de Censu L. II. cap. 5. n. 21. Exempli loco sint decisiones Electorales Saxonicae. Immo, defunctus Rex Borussiae B. M. hoc commodum optime etiam perspe-xit, & ideo in Mandato Berolini die 21. Septembr. anno 1733. dato omnibus judiciis suis præcepit, omnes casus dubios forentes relationibus indicare, ut jus certum fieri posset.

§. VI.

Remedium nævi V.

Novæ leges germanice & perspicue sunt elabo-randæ & cuilibet loco & pago mandandum est, ut sibi unum vel plura Exemplaria emant, ut quovis tempore ipsis sit copia, inspicien-di leges.

D

De

promiscue afferre & præsentare liceat, hincque efficiatur, ut ad ea dentur rescripta.

Hinc processus rescriptitius sæpe valde nocivus & diuturnus est. Cum enim rescripta illa omnia, parte altera ordinarie non audita & sine cognitione causa extrahuntur, plerumque immo semper altera pars supplicando se ostendit, & tum multis vicibus rescriptum priori contrarium accipit. Prior deinde iterum incipit modum supplicandi, ubi reliquerat ab initio: adversarius ejus in hac opera cum sequitur, & rescripta per longum temporis spatium variante fortuna variant.

§. II.

II. Supplicationes, ut plurimum falsa narrata continent, adeoque ad ea rescripta accommodata nihil operari possunt.

§. III.

III. Supplices sæpe numero obscuri sunt in conficiendo libello, supplicationis, ut & formulis petitiones exprimentibus.

§. IV.

IV. Quamvis petita supplicantium iam sæpius rejecta denegataque fuerint, redeunt tamen illi novis supplicatoriis libellis, licet non sit mutata rerum facies.

Opinionem scilicet præ se ferunt, priorem repulsam oblivioni esse traditam & sperant rebus falsos colores il-

linendo in primis, si in manus alias quam prioris referentis incurrant, tandem impetrare, quod petierant antea, sed sine effectu, & sæpe etiam impetrant.

§. V.

V. Moratoria non difficile dantur, cum tamen obæratu plerumque tempus sibi lucrari student, reliquas opes suas dissipandi aut removendi, & creditores suos hisce privandi.

Hoc liquet: quoniam non ubique plane multi casus nobis innōtescent, eos, quibus moratoria tributa fuerunt his qua concessa sunt temporibus præterlapsis patrimonio suo auxilium præbuisse, concursumque evitasse.

§. VI.

VI. Iudex supremus sæpius tam multas instantias ordinavit. His vero nihil aliud effecit, quam ut subditis viam, ad jura sua perveniendi, prolongarit.

TIT. II.

DE IMPEDIMENTORVM REMEDIIS.

§. I.

Remedium impedimenti I.

In passibus justitiæ nullæ plane sunt assumenda supplicationes, sed supplicans quovis tem-

tempore ad forum competens adigendus re-
ducendusque; multo minus autem in causis
litispendentibus; esset tamen, ut supplicans
protractæ vel denegatæ justitiæ quereretur.

In der Constitution und Ordnung wie die Prozesse
in den Königl. Preussischen Landen &c. expresse pag. 30.
sancium est, quod & den Cabinets-Ordren in causis
litispendentibus eo ipso exceptio sub- & obreptionis
obstare, eorumque executioni contradicere deberet.
Et in dem Project des Codicis Fridericiani Marchici P.
I. Tit. 1. §. 17. obstat exceptio sub- et obreptionis omni-
bus contra clara jura confectis rescriptis.

Quid de illis vero casibus statuendum, ubi supplicans
judicem suspectum dicit, ideoque removendum petit,
in sequenti capite erit tractandum.

Si vero supplicationes in supra narratis casibus assu-
muntur, rescripta earum ergo confecta, uti experien-
tia docet si judex supremus secure agere vult, maxime
in terminis generalibus conficiuntur, eaque tantum his
præcipiuntur, quæ alias & per se juris, sin vero specia-
lioribus terminis & ad plurimum falsa narrata supplica-
tium accommodata concipiuntur, ex missa relatione
iudicis ad superiorem cum actis contrarium sapissime
elucebit; interim tamen cum per relationem, tum etiam
quia processus interea quasi dormit, lites insigni modo
protrahuntur.

§. II.

Remedium Ildi Impedimenti

Ad falsa supplicantis narrata edita rescripta pro
ipso jure cassatis existimare, & supplicantem

ut & advocatum, si hic factum ipsi melius
 innotescere potuerit, poenis affici justum est:

conf. die Niederschlesische neue Process-Ordnung. Tit. I.
 §. 8. die Chur-Mærckische Cammer-Gerichts-Ordnung
 Tit. I. §. 8. Fürstliche Anhaltische Process-Ordnung.
 Tit. III. in quas quadrat L. pen. Cod. si contra ius vel
 utilitatem publ.

Casus ubi advocatus factum certo scire & supplicationi
 inferere potest, est e. g. in omnibus litispendentibus
 causis, ubi de protracta seu denegata justitia conque-
 runtur clientes; advocatus enim acta inspicere, ex eis-
 que verum causæ statum agnoscere potest, si igitur sup-
 plicatio, in qua de protracta aut denegata justitia con-
 queruntur, adest, & iudex nocens deprehenditur, pe-
 culiari modo poenis afficiendus; si vero innocens &
 res pateat, cæteris paribus in supplicante ejusque advo-
 cato poena rationis i. e. eadem, quam iudex pati debuis-
 set, si nocens fuisset, exsequenda est. Ut igitur &
 Clienti & advocato demeretur occasio & iudicem &
 alios supplicationibus calumniandi, & deinceps inter se
 ab uno in alterum transferendi causam, eoque modo
 effugiendi poenam, iustus ille maxime sapiens est, quem
 Serenissimus ERNESTVS AVGVSTVS Dux Saxo-
 Vinariensis & Henacensis B. M. in speciali clemen-
 ter edito mandato dedit, ut nempe quilibet conticiens ex-
 hibita sua subscribat, quo ipso simul tabulis & aliis jure
 in foris exercendo non gaudentibus occasio auferatur, te-
 ste in foro usum juris exercendi, & partes litigantes uti
 processus confundendi. Et cum eo conveniunt Ord. cur.
 prov. senenf. Cap. V. verbis: wie denn auch jeder Advocat
 seinen Nahmen unter die gestellten Schriften zu setzen
 pflichthig seyn soll. Die Fürstliche Sachsen-Eisenachische
 Pro-

Proceß-Ordnung Tit. II. § 2. die Fürstl. Sachsen-Gothaische neuerläuterte Gerichts- und Proceß-Ordnung Part. IV. cap. 14. §. 16. & edicta Borussica de anno 1679. & 1699. den 31 Julii & d. 9. Jan. 1703. & d. 14. Aug. 1704. die Chur-Märckische Cammer-Gerichts-Ordnung Tit. XIV. §. 28. Neumärckische verbesserte Cammer-Gerichts-Ordnung cap. 39. & in der Constitution und Ordnung, wie die Proceße in den Königlich Preussischen Landen &c. concipiens exhibita sua non subscribens p. 15. decem mulctatur thaleris, ut & in dem Projecte des Codicis Fridericiani Marchiei Part. I. Tit. 14. §. 24. & 25. Königl. Schwedische Wismarische Tribunals-Ordnung. P. I. Tit. XI. §. 10. Vor-Pommerische Hoff-Gerichts-Ordnung P. I. Tit. XI. §. 10. Fürstl. Schwarzburgische Proceß-Ordnung Tit. 3. §. 3. Fürstl. Anhaltische Proceß-Ordnung. Tit. 2.

§. III.
Remedium ad III.

Si supplicatio non formaliter & distincte & cum medio concludendi facta sit, ea rejicienda est supplicanti & idem ille ad melius supplicandum instruendus. vid. Fürstl. Anhaltische Proceß-Ordnung Tit. III.

Deinde non inutile foret, supplicantes ad id adigere, ut in tergo supplicationum inscriberent, utrum causa iustitiz, cameralis an consistorialis &c. esset, ut statim innotesceret ad quam pertinerent expeditionem, & supplicationes si in diversam venirent expeditionem, non tam diu retinerentur.

§. IV.
Remedium IVti.

Omni-

Omnibus supplicanti-
bus sub poena præcipientium
est, ut in iis rebus, in quibus
secunda vice supplicantur, supplicationibus suis
antedentia rescripta & alias resolutiones in
copia adjungant.

Hac re memoria Principis eo facilius reperere potest
res, quæ jam in scientiam ejus antea venerunt, & eo
melius annotare, an denuo a supplicantibus adductæ
rationes sint sufficientes ad removendas causas
Principis, quibus commotus primam jam rejecit
supplicationem. Et hoc modo raro diversa emanabunt
rescripta ob carentiam supplicationum.

Similem usum etiam modus ille habet, si quis de
impetrando privilegio alteri in jure suo vel eidem
jam impetrato privilegio noxio supplicatur. Si enim
ille adigere statim in prima supplicatione
contrarium sibi privilegium (scire si tamen aut
copiam habere potuerit) copialiter seu ut
latinius loquar, per exemplum adjunget.
Princeps enim sæpe oblitus est, se dedisse huic
vel illi privilegium quoddam, & de novo id
ideo concedit supplicanti, alter vero priori
gaudens privilegio hoc non auferri ab altero
sibi patitur, resistit itaque quocumque modo
& sic lis adest.

§. V.

Remedium Vii.

Ne promiscue & aliquando moratoria
concedantur necesse est, nec illis qui propria
industria sibi bonisque suis detrimenta adducere
allaborarunt. Et tandem, si concedantur
non

non

non nisi praestita cautione de non interim
dissipando bona.

Sicuti iam in der Fürstl. Sächsen-Gothaischen neuerläu-
terten Gerichts- und Process-Ordnung, Cap. II. m. 37.
§. 13. stabilitum est, quod contra cambium nullam vim
habeat moratorium.

§. VI.

Remedium Viti.

**Dux instantiae sufficiunt, imprimis Leuteratio-
nibus nobis usitatis non remotis.**

Si enim iudices in priori aut altera instantia actis non-
dum in magnum volumen extensis male judicaverunt,
hoc multo magis de iis in tertia & quarta suspicandum
& expectandum est, cum acta in majorem molem au-
cta sint, & ille, qui injusta ejus causa non obstante, has
favorabiles sententias adeptus non deerit, injustitiam caus-
ae occultare & alterius justam causam obturbare ut et
confundere.

CAP. II.

DE IVDICIIS SIVE COLLEGIIS SUPERIORIBVS.

TIT. I.

DE IMPEDIMENTIS IUSTITIAE QUOD EA FERIVNT.

§. I.

Impedimentum

E

I. Su-

I. Superior magistratus sæpe interrumpit cursum inferioris ad videndum, si in processu reperiatur gravis quædam difficultas aut ipsas lites à judicio inferiori avocat.

Hoc admodum lites retardat, inferiora judicia vacant, & superiora ita occupantur, ut non possint expedire litigia & processus.

§. II.

II. Si quædam membra collegii superioris aut interesse respectu causæ ventilatæ aut aliam quandam connexionem cum parte adversa habeant, hoc parti alteri non sine omni est periculo, sæpeque ansam præbet decisio non tam commode pro eo factis.

III. Sæpius nonnulli & sæpe in decidendo priora membra tantam sibi acquisiverunt auctoritatem, ut cætera statim assentiant eorum votis, re non satis explorata.

§. III.

V. Sæpe res quædam sine necessitate non in confesso aut saltem insciis reliquis membris tractantur.

V. Appellationi sæpe tam celeriter indulgetur.

VI. In

VI. In relatione nonnunquam passim motus
animi sese exerunt.

TIT. II.

DE REMEDIIS SANANDI IMPEDIMENTA.

§. I.

Remedium impedimenti I.

Collegia superiora, quantum possibile est, cur-
sum iudiciorum inferiorum non impedire de-
bent, neclitem sine appellatione vel ob denega-
tam vel protractam iustitiam, vel si altera pars
non libere priori instantiæ renunciare vult
(exceptis causis miserabilium personarum) avocare,
vel statim ab initio coram se ipsis litem tra-
ctare.

Vid. die sub auspiciis Friderici III. Serenissimi Ducis
Saxo-Gothani & Altenburgici, Justitiæ promotoris strenui,
emanata Fürstl Sachsen-Gothaische neuerläuterte Gerichts-
und Process Ordnung Cap. II. n. 22. die Fürstl. Anhäl-
tische Process. Ordnung, Tit I. in fine & §. 8. Edicti
Borussici in Silesia emanati, de dat. Berlin. d. 15. Jan.
1742. im XXI. Stück der gesammelten Nachrichten und
Documenten von Schlesien. Causantur enim partibus
propter vias & relationes multae expensæ, et ob bene-
ficium primæ instantiæ processui plurima impedimenta
inferuntur. Hinc & consulendum esset Collegiis illis
superioribus facta avocatione & perspecta iniustitia non

semper litem coram se ipsis statim tractare, sed prius periculum facere, an iudex iste illam exercens iniustitiam praescripto modo procedendi a iudicio superiori a via erronea non sit abducendus, quando ei nempe specificè injungantur, quomodo in avocata causa amplius sit procedendum.

§. II.

Quid vero si officialis ipse aut respectu suorum in causa quadam interesse proprium habet? Tunc ad collegium superius avocanda est.

Causa esset tamen, ut in iudicio inferiori adhuc plures essent personae judiciales, e. g. in magistratibus opidanis, ubi tantum mandandum, ut ob proprium interesse suspectus a voto & sessione hac in re excluderetur. Si vero officialis ex vinculo cognationis tantum suspectus, tunc penes collegium est superius, utrum illam causam avocare, an quemquam illi adungere velit. conf. Fürstl. Schwarzburgische Process-Ordnung, P. I. Tit. I. §. 4.

§. III.

Remedium Iudi Impedimenti!

Bene esset, si in iudiciis superioribus membra in rebus & causis consanguineorum, pupillorum & curandorum suorum aut ex quibus ipsis esset commodum quoddam, aut in quibus antea patrociniū causæ exhibuerunt, a votis & sessionibus ipsi recedant abstantque,

Quod.

Quodque sancitum est in Ord. Cur. Prov. Jenens. Cap. IV. veris: Do. auch der Beyfizere einer jemanden unter den Partheyen &c. In der Nieder-Schlesischen neuen Proceß-Ordnung. Tit. IV. §. 12. In der Königl. Schwedischen Wismarischen Tribunals-Ordnung P. I. Tit. V. §. 10. In dem Projecte des Codicis Fridericiani Marchici. P. I. Tit. 6. §. 12. *Et etiam non permittendum esset membris, ut curatelas & tutelae susciperent, nisi consanguineorum, quorum intuitu per se vota dare non possunt, quamvis enim tale membrum nec sessionibus interesset, nec vote, secreta tamen collegii facile experiri & consilia eis accommodare potest.* Qua cum sententia in pluribus convenit die Constitution und Ordnung wie die Prozesse in den Königl. Preussischen Landen &c. p. 3. & in dem Projecte des Codicis Fridericiani Marchici P. I. Tit. VI. §. 11.

§. IV.

Remedium III. Impedimenti

Ultimæ membra semper votorum faciant initium.

Uti in dem Project des Codicis Fridericiani Marchici P. I. Tit. III. §. 8. jam est sancitum.

Remedium IV.

Omnia decreta & aliæ resolutiones omni tempore nisi periculum adsit urgens in confesso omnium voto & suffragio, si non per unanimia, saltem per majora concludantur.

Præstaret itaque, si delineationes decretorum & resolutionum (vulgo die Concepte) non ab uno tantum,

sed ab omnibus subscriberentur & prius quam illud factum esset, nil obsignaretur, & publicaretur. Originalia autem a sedendo prioribus aut variato ordine ab hebdomade ad hebdomadem subscribi debent.

§. V.

Remedium ad V.

Indulgeatur nec a punctis incidentibus nec ab interlocutoriis sententiis, nisi sint mixtæ aut damnum irreparabile concomitantes, appellationibus, sed tantum beneficium supplicationis eis in causis permittendum est. Generatim vero frivole appellantes eorumque patroni causarum puniendi sunt; qua de materia in sequenti Dissertatione pluribus agetur.

§. VI.

Remedium Vlti

Praestaret quoque si referenti correferens in quamvis paullo graviori causa adiungeretur.

Ita in camera Imperii Wezlaræ usus est per Recessum Imperii de anno 1654. §. 145. & Sancitum pag. 23. & 24. in der Constitution und Ordnung wie die Prozesse in den Königl. Presfischen Landen &c. ut & in dem Project des Codicis Fridericiani Marchici hoc stabilitum esse videtur. P. II. Tit. 4. §. 5. & Tit. 6. §. 9. Deinde simili ratione Divonii in Gallia, in suprema curia, quam Parlamentum vocant ibidem hæc servatur consuetudo, ut

ut referenti aliud quoddam membrum adjungant, quod acta cum illo perspiciat & in primis ad ejus relationes attendat, quare etiam Evangelista vocatur, vid. Abbas St. Pierre in Tr. cit. P. II. pag. 227. Ut igitur hæc consuetudo & apud nos introduceretur, optandum esset, licet talem correferentem Evangelistam aut Apostolum nominemus, quia hoc modo res sapius plane in referentis potestate ac arbitrio solum posita sunt, & eo ipso finis deficit, ob quem tale, quod; ex pluribus membris constat collegium sit stabilitum. Immo ut plura adhuc adducam exempla in Scabinatibus ordinarius, qui omnia revidit responsa, quasi correferens est.

Allegatus Abbas St. Pierre Tract. cit. P. II. pag. 190. ad sublevandam relationem auctor fuit suasorque, ut eadem causae semper eidem referenti tribuerentur, & membra ideo eas secundum materias juris inter se distribuerent, sed hoc 1) periculosum est, quia reliqua membra ad alteras materias dicta partitione non assignatas incumbere occasione privantur, & e contrario illi, cui secundum repartitionem ea competunt, facile, ut versatissimo in hac materia juris, votis assisterent, & deinde similiter hac re ratio instituti collegii, causas scilicet collegialiter tractandi, maxima ex parte deficeret; tandem 2) ipsis superiorum collegiorum membris detrimento esset, quia cum occurrentes casus non praevideri & numerari possunt, labores plurimum haud æquali modo distributi essent.

CAP.

CAP. III.

DE IUDICIIS INFERIORIBVS.

TIT. I.

DE EORVM NÆVIS.

§. I.

Nævus h. est.

Limites iurisdictionum non sufficienter quam
sæpissime stabiliti sunt, et satis distincte de-
terminati.

Ex hoc oriuntur concurrentes iurisdictiones, immo
sæpe ad instar processuum fere tam longinquæ prave-
ntiones, una cum famosa exceptione iudicis incompe-
tentis.

§. II.

¶ Iudices sæpe indocti et sine scientia iu-
ris sunt, et ideo acta confecta ac eorum de-
creta non nisi minus erudita esse possunt, et
hæc ansam præbent Leuterationem, Appel-
lationem et alia remedia iuris adhibendi,
eoque ipso prolongandi Processum.

Quare Justinianus Imperator nequiquam jure taxan-
dus est, si L. 13. Cod. de iudiciis culpam protelationis
litium iudicibus tribuit.

CAP.

§. III.

§. III.

III. Multi iudices etiam negligentes minusque laboriosi sunt.

Et hi sunt tales vel ex commodo vitæ genere, vel alia intentione, si partes manibus nempe non clausis illos adeunt contra filum & observantiam. Ideo acta 1) non diligenter perlegunt inspiciuntque. 2) beneficia juris huc spectantia, si nimirum in iudiciis testamenta publicantur, emtiones, venditiones & alii contractus indicantur aut ineuntur, renunciaciones suscipiuntur, iuramenta præstantur & reliqua, eis, qui cunctarum harum rerum focii sunt, nequaquam explicant, & 3) non ipsi sententiam ferunt, sed acta semper ex officio ad multiplicandas expensas & processum retardandum transmittunt.

§. IV.

IV. Nonnulli iudices cum parte aliqua amice agunt, et casus pro amico statuunt, et ideo in relationibus non cordati sunt, si vel opinionem suam non præiudicantem (ut nominant) et humillimam his adiungant, et iudicem superiorem hoc ipso ad assensum movere studeant, vel si duas relationes conficiunt, et alteram tantum, generalem nempe actis adiungunt.

§. V.

V. Dantur etiam avari, et expensarum avidi

F

iudi-

iudices, qui nullum promovent transactum, processus nullo compromisso coarctare student, sed omnia statim ad proelium iudiciale (zum rechtlichen Einbringen) et ad processum ordinarium ducunt.

Sportularum cupiditas imprimis ostenditur, si partes scriptis citentur, ubi hæc citatio oretenus fieri potuisset, vel si omnibus, quos vocant interessentibus separata infinuentur citationes, ubi unica (eines Umlauffs) tantummodo fuisset opus.

§. VI.

VI. Multi iudices dorophagi sunt, et partes litigantes vel directe vel indirecte ad munera offerenda invitant coarctantque ac capillis quasi ad ea protrahant.

Qua de re jam Owenus scripsit p. 78.

Miraris clausæ quod sint tibi iudicis aures,

Cum tua iudicibus non sit aperta manus.

VII. Saepe superflui sunt iudices et personae iudiciales in uno iudicio, e. g. in magistratibus oppidanis.

VIII. Saepe et vario modo iudices et cives inter se nexi sunt suae iurisdictioni subiacentes, nonnunquam in bono nonnunquam etiam in malo sensu, quo vero in ambobus casibus iustitia impeditur.

§. VII.

§. VII.

XI. Saepissime iudices quanquam ratione processus a partibus aliquid omissum est, ideoque ipsi vident inanem ut vocant et non deidentem, et interlocutoriam et suppletoriam tantum expectandam esse sententiam, nihilominus tamen vitium illud neutiquam sup-
plentes, acta transmittunt,

litesque ita protrahunt, se formalis consuetis excusantes: hoc partium esse: vel iudicem nil facere, nisi sit imploratus.

§. VIII.

X. Confectio Registraturarum (vel ut Tullius ait, hypomnemacismorum, aut relationum in tabulas) plerumque confusa admodum est, et omnes sive sint iudices, sive actuarii, sive Copistae, eas promiscue conficiunt.

XI. Actuarii saepe non tam accurati sunt in eorum munere, e. g. in inscribendis praesentatis (ut vulgo vocantur) et acta non semper ad manus habent, imo nonnunquam vel ad tempus vel plane amittunt.

XII. Actuarii et aliae personae ad iudicium minus principaliter pertinentes, ut e. g. Copistae, (quas cum Plinio malle[m] vocare anti-
gra-

grapharios,) nuntii etc. saepe divulgant rem et relationes, imo copias partibus prius tribuunt, quam decreta et resolutiones publicantur,

TIT. II.

DE NAEVORVM REMEDIIS.

§. I.

Remedium naevi I.

Limites iurisdictionis ab illis, penes quos summa in Republica potestas est, in ordinem redigendi sunt.

Ita in den Fürstl. Sachsen-Gothaischen neuerläuterten Gerichts- und Process- Ordnung. Cap. V. n. 1. 2. 3. & 4. sancitum est: & hoc etiam Regia Majestatis Borussiae uti ex edicto respectu Silesiae emanato de Dat. Berlin. d. 15. Januar. 1742. seria voluntas & sententia est. Confer. das XXI. Stück der gesammelten Nachrichten und Documenten von Schlesien.

§. II.

Remedium II. Nævi.

Puniantur iudices, si propter imperitiam culpa levi falsam tulerint sententiam, et nullum vendatur amplius munus iudiciale.

Ubi enim emptio venditio & locatio conductio munerum judicialium usitatae sunt, ibi & iustitia plerumque mercenaria est, & indocti occasionem adipiscuntur hæc muneris ambiendi; si vero facta à iudice ex imperitia commissa puniuntur, ii, qui nullam vel exiguam peritiam juris

juris habent, de munere quodam principem non sollicitabunt, sed deterrebuntur.

Antiquis jam temporibus penes Romanos erat usitatum, ut omnes iudices, qui ob imperitiam male iudicaverant, parti litiganti omne damnum inde veniens refarcire deberent. vid. L. 6. ff. de extraordin. cognit. Sed cur hæc lex hodie non amplius est in usu? Porro etiam in Recess. Imperii de anno 1554. §. 109. poena sed non determinata in imperitos male iudicantes iudices statuta est.

Hinc illis, qui summa in republica gaudent potestate, multum imo plurimum interest, ut iudicia legalibus & peritis personis sint tantum exornata. Illis igitur, qui jurisdictione patrimoniali pradii, talibus supra descriptis personis administratio iudiciorum committenda est. Conf. die Churfürstl. Sächsische neuerläuterte und verbesserte Process-Ordnung ad Tit. II. §. 1. Hinc optime si illi, qui dictam jurisdictionem patrimonialem habent, ad id adigerentur, ut directores iudiciorum & actuarios suos regimini ad examinandum repræsenterent; nisi personis coram regimine jam probatis & examinatis hæc munera mandarent. Conf. dict. ordinat. Processus l. c. §. 2.

§. III.

Remedium III^{ti} nævi

Negligentes et minus labriosi iudices puniendi sunt adigendique, ut damnum partibus litigantibus illatum reparent.

Non injustum igitur esset, si partibus licitum, ut iudicis, qui terminos e. g. non observaret, neque illis adfit, contumaciam accusarent. Deinceps vero iudices adstringendi essent, ut beneficia juris partibus omni tempore in occurrerentibus

veribus actibus forensibus explicarent. Tandem vero, ut ipsi sententiam ferant, & non semper alia ex officio transmittant, adigendi sunt. conf. edicta Borussica regia de dat. Berlin d. 17. Febr. 1723. & d. 21. Julii 1746. Abbreviandis tunc non minus interserviret procesibus, ut sententias suis h semper rationes decidendi adjungerent, conf. das Project des Codicis Fridericiani Marchii P. I. Tit. 6. §. 18.

non Dantur quidem nonnulli, qui, judicem acta ex officio transmittere posse, bene credunt, si nimirum inimicitiam & alia incommoda ipse ferendo sententiam sibi pararet, imo per se judicem non posse ad ferendam sententiam. Sed his Resp. Si quis, judicis munus ambire velit, a quo jure agere & neminem vereri debet, & cum officium judicis munus publicum sit, ad exercendum vero munus publicum quilibet adigi possit, & judex ut sententias ipse ferat, cogi possit necesse est.

Insigni porro remedio Serenissimus ille B. M. D. ERNESTVS AVGVSTVS judiciorum excitat laboriositatem, cum eius causa ut a judicibus singulis mensibus registranda, seu delineatio quadam eorum qua in judiciis durante mense peracta sint, ad judicia superiora mitterentur necesse sit. Huius enim ope facile percipiendum utrum iudex laboriosus fuit mense illo, nec ne? Insigni huic remedio respondet Fürstl. Sachsen-Gothaische neuerläuterte Proceß-Ordnung, qua Part. IV. Cap. 2. §. 27. Diarium expeditionum a judicibus desideratur: & das Project des Codicis Fridericiani Marchici, P. I. Tit. 3. §. 22. ubi judicibus plures huius generis specificationes & tabellas l. c. praescriptas transmittere iniunctum est.

§. IV.

Remedium IV. Nævi

Puniantur ii iudices, qui duas relationes et gene-

generalem et specialem simul mittunt, et cogantur, ut relationes suas semper actis inscribant, et ut opinionem suam de decidenda causa nunquam relationibus suis ad superiora collegia missis, inserant.

Sed excipiendum est, si collegia superiora has opiniones expresse a iudice inferiori desiderent vid. Dn. Cammannus in seinen aufrichtigen Vorschlägen zu Abkürzung der weidäufigen und kostbaren Prozesse, §. 37. Generatim vero insertiones opinionum de decidenda causa iudicis inferioris maxime nocivæ sunt, quia 1) referens, qui commoditati suæ tantum inseruit, sæpe acta non inspicit, in iudicem inferiorem confidit & insertam opinionem suam sequitur. 2) iudex occasionem nanciscitur inclinationem erga hanc vel illam partem litigantem adhibendi. Et 3) contra auctoritatem collegii superioris est, si iudex inferior sine iussu speciali his opinionem suam quasi obtrudere vult, cum insuper hæc etiam remanet, si acta in collegium iudicum transmittuntur.

Quoniam etiam examinibus testium plurimum tribuendum est, & eos in examinando facillime casus pro amico statui potest, ea, nisi leves causas concernerent, nulli personæ iudiciali soli committenda essent, & testes ad id adigendi, ut factam depositionem subscriberent, si scribere sciant.

§. V.

Remedium Vti.

Accurata promulgetur taxa expensarum iudicialium, fiscalis eam rigide observet et publicæ suspendi iubeatur in locis iudiciorum ad

ad omnium noticiam, ut certus sportularum
modus observetur.

vid. Nov. 17. c. 3. Nov. 82. c. 7, et Dn. Ioh. Will. Goe-
bel in cogitationibus suis de emndando et abbrevian-
do processu.

Deinde bonum esset, si iudices liquidationes expensarum
judicialium semper altis annexerent, ut ea, si acta transmit-
tantur, simul moderari possent, quod, sancitum est in
der Churfürstl. Sächsischen neu erläuterten und verbes-
serten Process-Ordnung, ad Tit. 36. §. 3. Fürstl. Sach-
sen-Gothaischen neuerläuterten Gerichts- und Process-
Ordnung Cap. II. n. 28. ab illo Defensore justitiae fere-
nissimo Duce FRIDERICO cognomine sapienti renovata,
& Fürstl. Sachsen-Altenburgische neu erläuterte Gerichts-
und Process-Ordnung P. I. cap. 40. §. 4. Si vero &
acta non transmitterentur, hæc liquidatio actis adjuncta
admodum præstaret, nimirum ad perspiciendum utrum
iudices sportulas secundum taxam præscriptam solutas
accepissent nec ne? si plures & in taxa recensitas spor-
tulas summissent, partibus restituere easdem deberent.

§. VI.

Alterum Remedium 'nævi Vti esset

Judices si porro adigantur ut amicabilem com-
positionem omni industria quaerant, et com-
promissis processum abbreviare studeant,

ad quod secundum Fürstl. Sachsen-Eisenachische Process-
Ordnung, Tit. I. Chur-Fürstl. Sächsische neu erläuterte
und verbesserte Process-Ordnung Tit. I. §. 2. Fürstliche
Sachsen-Gothaische neuerläuterte Gerichts- und Process-
Ordnung P. II. Cap. 6. §. 3. & Fürstl. Sachsen-Altenbur-
gische

gische neu erläuterte Gerichts- und Process-Ordnung P. IV. cap. 2. §. 10. iam obligati sunt. Deinde eadem res in quibus summarie procedendum est, satis & distincte indicandæ sunt, *Et omnes lites injuriarum & inter personas vinculo connexas summarie decidenda.* vid. Fürstliche Sachsen-Weimarische Verordnung zu Verbesserung der bisher angemerkten Process-Gebrechen und Mißbräuche. Fürstliche Sachsen-Eisenachische Process-Ordnung Tit. I. §. 1. Niederschlesische neue Process-Ordnung. Tit. LVIII. §. 5. Fürstliche Schwarzburgische Process-Ordnung Tit. I. §. 3. *Et iudex, pro re nata, statim ad protocollum ferre sententiam adstringatur.* vid. Fürstliche Sachsen-Eisenachische Process-Ordnung Tit. I. §. 2. Porro omnia incidentia puncta in processu ordinario occurrentia nem summarie decidentur, *Et iudices insuper cogantur, ut ipsi in omnibus causis summaris, ubi nulli adsunt advocati, partes litigantes ratione fatalium e. g. in delatione juramenti, dirigant, ut præveniantur confusiones, ita ut restitutiones in integrum.* conf. Königl. Preussische Constitution von Abkürzung der Prozesse in der Neu-Märck de Dato Berlin d. 18. Nov. 1718. §. 21. & Projectum Codicis Fridericiani Marchici. P. I. Tit. 4. §. 11. & 16. nec non supra iam allegatus Dn. Cammannus Tract. cit. §. 22.

§. VII.

Remedium Viti nævi.

Iudex, qui a partibus litigantibus vel directe vel indirecte donis se corrumpi patitur, gravioribus poenis est afficiendus, ne vero neces-

G

sitate

fitate urgeantur iudices ad sumenda dona,
principes illis necessaria & sufficientia salaria
constituere debent.

Serenissimus Dux Saxo Vinariensis & Ikenacensis
ERNESFVS AVGVSTVS B. M. hunc naevum
iustissime cognovit, eumque in mandato speciali serio
prohibuit, quod, quo magis hominibus imprimatur &
notum sit & magis confirmetur, quotannis è suggestu
recitandum præcepit, insuperque sub pœna mille thale-
rorum de uno quoque thalero dõna sumere prohibuit.

Cuicumque vero volupe est his in casibus Romanorum
notare poenas, ille tantum tot. Tit. Cod. de pœna judi-
cis qui male iudicavit. & Nov. 124. Cap. 2. perspicere
debet, uti & plurimæ ordinationes pœcessus in Germa-
nia contra hoc crimen iram iuste ostendunt. Quid ve-
ro iuvant leges optimæ nisi impleantur? L. I. Cod. de
pœna iudicis qui male iudic. e. g. stabilitum est, quod
ille qui iudicem corumpit causa caderet, & quam
pulchrum foret, si hæc lex nobis, si non in totum ta-
men ex parte esset usitata. Si enim partes iudici nihil
dant, ille nihil accipere potest, ideoque non sufficit
inhibere nazum hunc ex parte iudicis, sed etiam intui-
tu partium ille est impediendus. Attamen JCrī, ut quod
huius generis Leges in usu non sint, sæpe ipsi in causa
sunt, dum supra dictum legem stipendium in modum
limitationibus suis includunt, & ut unum exempli loco
asseram, putant illi, partem litigantem aliquid sine ali-
qua juris violatione donare posse iudici hac ex causa,
ut citius iudicaret. Quis tamen non intelligit legem su-
pra memoratam hac limitatione defraudari? Certe do-
na, ut iudex citius iudicaret, non ad titulum de dona-
tione pertingent, sed ad titulum quod metus causa ge-
sum erit.

In

In dem Projecte des Codicis Fridericiani Marchici P. I. Tit. 1. §. 24. in medium prolata L. I. C. de pœna iud. qui male iudic. de novo & in totum introducta est. Nullum adhuc restat dubium, quam ut dicto in codice alter partium, si & iniustam forsitan habeat litem, victoriam tamen reportet & ex adversarii delicto solum lucrum capiat, cum ejus loco hic fiscus non inepte posset substitui, et illud accipi obiectum litis, quod unus litigantium ob delictum corruptionis commissum amisisset & alter ob iniustitiam causæ manifestissimam nec accipere nec retinere potuisset.

Porro in mox allegato Projecto Codicis Fridericiani Marchici P. I. Tit. 1. §. 18. & intuitu causarum patroni, qui vel ipse donis iudicem corrumpit vel saltem clientem hoc consuluit, pœna & curriculi publici (quod vulgo audit: in dem Karren fahren) & capitalis certo respectu est stabilita.

Nec tamen & dicto in Projecto Cod. Frid. Marchici eis, qui falsa accusatione de donis acceptis iudicem premunt, impunitas conceditur: de pœna enim eius, qui consiliarium Camerae Marchicæ criminis corruptionis accusavit, & nulla in medium hac de causa proferre potest indicia apta de eius pœna talionis velim inspicias §. 27. Tit. 1. Part. I.

Abbas St. Pierre cit. Tract. P. II. pag. 216. putat, ex duobus competentibus de iudiciali munere semper ditio-rem esse eligendum, quia secundum suam opinionem non tantum pecunia ad se raperet. Hac opinio tamen *injusta* & *ratione destituta est*. *Injusta*, quia ob paupertatem nemini maius damnum obvenire debet: *ratione destituta suffi-*cienti, quia 1) dives tam facile avarus esse potest ac pauper; 2) in locupletato negligentia muneris tacilius ac in paupere suspicanda est 3) necessitas ex alimentorum inopia iustitiam supprimendi penes pauperem adeo removeri, si iudicibus sufficientia præbeantur salaria.

Dn. Cammannus consiliarius iustitiæ intimus Bran-
 denburgicus & nobis iam sapius allegatus in seinen auf-
 richtigen Vorschlägen zur Verkürzung der weidläufigen
 und kostbaren Prozesse §. 7. (qui liber in Marchia in
 magna est auctoritate, adeo, ut in ordinatione Camera-
 judiciali ibidem florente, saepe numero ad ipsum provo-
 caverint ipsūque allegarint) advocato debere esse
 licitum parti adversæ ejusque advocato in quacunque
 parte iudicii & sine aliqua presumptione iuramentum de-
 ferre, utrum iudici an ejus uxori, liberis, domesticis
 &c. dona vel actu non dederit, vel saltem promiserit;
 hocque consilium in der Koenigl. Preussischen Consti-
 tution von Abkürzung der Prozesse de dat. Berlin d. 19.
 Mart. 1717. §. 16. publica auctoritate introductum est,
 mihi tamen periculosius videtur, quia hac re partibus
 & advocatis facile occasio præbetur, iuramentis quasi
 ludendi, si hæc sine ulla presumptione parti adversæ ejus-
 que advocato deferre possent. Juramenta enim præter
 necessitatem non sunt multiplicanda, nec advocatis alias
 iam causa perditæ culpam iudicibus tribuere consultis
 ansa porrigenda est, id clientibus suis eo facilius sua-
 dendi, iuramenti que delationem ad id adhibendi. Si ve-
 ro sufficiens adesset & fundata præsumtio de donis ac-
 ceptis aut promissis, hoc non spernendum tunc esset
 consilium. Quod & ex post in dem Projecte des Co-
 dicis Fridericiani Marchici P. I. Tit. 1. §. 27. istis inclu-
 sum est limitibus, ita ut pars iudici ea de causa iura-
 mentum deferens, antea indicia sua suppeditare debeat.

§. VIII.

Remedium VII. nævi

Superfluxe personæ judiciales inprimis in magi-
 stratibus oppidanis sunt removendæ.

Cui bono enim sunt duo vel tres consules, totidem
 prato-

pratores & camerarii? hi quotannis in gubernatione urbis variant, quid aliud vero exinde oritur, quam ut cum qualibet variatione, processus etiam confundantur. Ji enim, qui a gubernaculo recedunt, processus qui in motu sunt, & res politicas sciunt, eorum vero succedentes in locum eas plane ignorant, & multo labore sibi eorum acquirere debent scientiam, sed ea vix acquisita iterum deponere munus regiminis aliisque in se ipsis rerum antea gestarum committere debent. Ita per totum anni spatium res geruntur & lites sicuti alia expedienda paucis exceptis, reliquis membris senatus oppidani ignota manent. Nonne ideo melius esset, si unus tantum Consul, unicus Prator, unicus Camerarius continuo urbis gereret gubernaculum, in primis aut si senibus aut perpetuo agroris vice-consul, vice-prator &c. constitueretur. Nam quales in arario urbis & in reddendis rationibus difficultates oriuntur, si hoc anno ille, altero anno alter rediibus aliisque proventibus ararii praest, hosque colligit? Et ultimo perpendendum est, quod quam saepissime haec persona salarii per se mediocribus necessitate coacti sunt, ut nempe sequenti anno, quo regimine destituti, alimenta haberent, sportulas supra modum exigere, donaque sumere. Attamen in hoc consilio, si existentiae reddendum, ne in iustum fiat, requiritur, ut praesentia membra prius animam essent.

§. IX.

Remedium VIII vi naevi.

Iudicibus occasiones, aliquam specialem cum subditis, connexionem, eorum jurisdictioni subiacentibus, habere, quantum fieri potest, sunt abscindendae.

Itaque sane non sine emolumento erit, si secundum L. 46. ff. de contrahend. emt iudicibus vetaretur, sibi bo-

na immobilia in jurisdictione sua emere; citra enim per hanc legem Romanorum intendatam opinionem, quod scilicet iudex his immobilibus in exercendo munere impediretur, inprimis perpendendum est, quod iudex in licentia emendi bona immobilia jurisdictioni suæ subiacentia non tantum ad ea acquirenda multis uti possit stratagematibus, e. g. in subhastatione & excitatis concursibus &c. sed etiam his iam possessis intuitu vicinorum suorum, cum casus amicitiae tum inimicitiae exercere possit.

Serenissimus Dux & iustitiae strenuus vindex ERNESTVS AVGVSTVS immortalis memoriae, speciali mandato ex hoc capite iustissime bona immobilia emere iudicibus prohibuit.

§. X.

Deinde usum non exiguum praestaret, si iudicibus prohiberetur emere actiones vel directe vel indirecte.

Porro iustitiae plurimum inserviret,

si iudicibus curatelaë & tutelaë gestiones non concederentur nisi proxime cognatorum. Quod iam prohibitum est in der Niederschlesischen neuen Proceß-Ordnung. Tit. IV. §. II. & in der Vor-Pommerischen Hoff-Gerichts-Ordnung, P. I. Tit. III. §. 5.

§. XI.

Remedium IXni nævi.
Ut iudicibus iniungatur, vitia & nullitates commissas ratione processus ante transmissionem,

nem actorum vel conceptionem decreti, si ipsi sunt sententiam ferentes, ex officio supplere. Sed alia vitia circa ius & eligendam actionem ab advocatis commissa a iudice neutiquam sunt supplenda. Iudicis enim & caussarum patroni munera diversa ut manere debent, necesse est.

In Projecto Codicis Fridericiani Marchici quidem P. I. Tit. 3. §. 13. Praefidi & Tit. 6. §. 3. reliquis consiliariis & assessoribus iniunctum est, partibus litigantibus & eorum advocatis vitia circa iura, confectionem libelli, & instituendas & eligendas actiones &c. commissas ex officio indicare ac emendare: sed hæc eo magis in dubium sunt vocanda, cum per ea personis dignitate iudiciali splendentibus occasio facillime subministratur uni litigantium casus prestare amicitia, quid? quod? muneribus consulentium & caussarum patronorum se immiscere; quod tamen dicto in Proj. Cod. Frider. March. P. I. Tit. 6. §. 14. strenue & expresse est prohibitum.

§. XII.

Remedium Xmi.

Nemo, quam illi, qui iuramento ad acta adstricti sunt, nisi in casibus summi periculi, registraturas conficere debeat.

Neminem enim fugit, quantum positum sit in registratura, & quam multa litigia de quaestione, num subsistere possit, nec ne? oriantur, & quantum sit illud, utrum ab ad acta jurato confecta sit registratura nec ne?

Hoc vero non obstante registraturæ conficiuntur quibusdam in iudiciis personis iudicialibus promiscue. Sed hoc prohi-

prohibitum est in der Churfürstl. Sächsischen neuerläuterten und verbesserten Proceß-Ordnung ad Tit. II. §. 2. & non in uile esset, ut registrans semper nomen suum subscriberet registraturæ.

§. XIII.

Remedium XI mi.

Poscantur ab actuario acta solummodo & adigatur ad id, ut gesta finita lice in tabularium sanctius, quod vocant archivum, accurate reponat.

§. XIV.

Remedium XII mi.

Puniendi sunt ii, qui vel ante publicationem decreta aut resolutiones divulgant, aut copias partibus distribuunt.

Hoc cum remedio nexum habet Ordin. eur. provenent. cap. VII. verbis: Nichts von Heimlichkeiten als Schriften, Protocollen &c. offenbahren: die Fürstl. Sachsen-Altenburgischen neuerläuterte Gerichts- und Proceß-Ordnung P. IV. cap. IX. §. 4. die Chur-Märkische Cammer-Gerichts-Ordnung, Tit. 7. §. 7. die Niederschlesische neue Proceß-Ordnung, Tit. VII. §. 7. & das Project des Codicis Fridericiani Marchici P. I. Tit. 8. §. 5. & Tit. 10. §. 7. Fürstl. Schwarzburgische Proceß-Ordnung Tit. II. §. 4.

§. XV.

Generaliter vero adhuc monendum,
quod omnes Iudices, Syndici, Directores judi-
ciorum, Actuarii & aliæ personæ judiciales,
coram iis, qui jurisdictioni suæ subjecti sunt,
juramento obstringerentur.

Conf. Fürstl. Sachsen-Eisenachische Process-Ord-
nung Tit. I. §. 4. Fürstl. Schwarzburgische Process-Ord-
nung Tit. II. §. 1. Hoc ipso enim subjecti, si juramenti
præstationi interfuerunt, impressione hujus actus bo-
nam opinionem de illis consequentur, & præcipue si
sacerdos actui juratorio interfuisset. Mundus enim re-
gitur opinionibus, & vulgus capitur externis, quæ in
politicis non sine fructu admittenda sunt.

CAP. IV.

DE COMMISSARIIS.

§. I.

Huic non tamdiu inhærebo materiæ, quia quod
antea de judiciis peroratum fuit eodem pertinet, ita-
que etiam simul applicari potest, cumque præterea mul-
ti & ingentes commentationes hac de materia in lucem
prodierunt e. g. Rutger Rulandi, sequentia tantummo-
do brevissimis monebo.

§. VII.

I. Commissiones non tam abundanter & sine necessitate dandæ sunt, multo minus autem, ut cursus justitiæ in causis litispendentibus iis interrumpatur.

Partes enim sæpe hanc ob causam commissiones extrahant, ut causæ forenses quam longissime protrahantur.

II. Non a partibus litigantibus commissarii commendandi & ad eligendum quasi denominandi sed a Collegiis sunt eligendi.

Ita enim & casus amicitia in commissionibus impediuntur, & idem statuit die Constitution und Ordnung wie die Processé in den Königl. Preussischen Landen &c. pag. 30. *Sed permittendum est partibus, statim in supplicatione de decernenda commissione, eos nominare, qui vel eorum inimici, vel partis adverse singulari amicitia coniuncti essent, & hinc contra eorum electionem protestari; ne Collegia superiora in denominatione commissariorum ex harum circumstantiarum ignorantia parti cuidam nocere possint.*

§. III.

III. In Commissariis semel electis non sine necessitate admittenda est mutatio variatioque.

Par-

Partes enim sæpenumero tantum conqueruntur de
 Commissario, ut alius constituatur, qui tunc, si multa
 volumina actorum adsunt, multum temporis aliis suis s.
 quibus ordinarie obruitur, negotiis non neglectis ad
 ea perlegenda opus habet, ideoque interim lis acquie-
 scat, & si novus ille Commissarius incipit in lite desudare
 laboribus, denuo querelas effundunt de eo, hasque con-
 tra Commissarios institutas querelas continuarent, si
 possent, in infinitum.

§. IV. **IV. Commissoria sunt perspicua & intellectu
 facilia concipienda,**

ut cum Commissarii, ea falsis interpretationibus vio-
 landi transgrediendique, tum partes ea falsè interpre-
 tandi & querelas gerendi, occasione priventur.

§. V.

**V. Si duo vel plures commissarii adsint in una
 eademque causa in commissoriali clausula:
 samt und sonders, oblivioni haud mandari,
 nisi causæ prægnantes adsint,**

CAP.

H 2

Partes

ne scilicet si unus Commissariorum absens, alter in processu gerendo impediatur, aut unus ex partibus occasionem adipiscatur, donis aut aliis persuasionibus unum eorum eo determinandi, ut alibi sibi negotia pararet & eo modo injusta causa, quia praesens concommissarius sine altero nihil efficere potest, quiescat.

§. VI.

VI. Ultimo notificatio a committente ad partes, quod hi vel illi sint Commissarii constituti, superflua est,

ideoque ad evitandas expensas non admittenda, quia Commissarii per se denominationes suas cum communicatione commissorialis annexa citatione in copia, in copia partibus litigantibus indicabunt. Ideoque non tolerandum ut Commissarii separatim instituant terminum ad publicationem commissorialis, cum partibus illud in copia, sine latius per exemplum communicare, & cum citatione in causa necessaria illis insinuetur jubere possunt.

CAP.

Partes

H 2

CAP. V.

DE
COLLEGIIS IURIDICIS.

TIT. I.

DE NAEVIS EORVM ERGO OBVENIENTIBVS

§. I.

I. Responsa nonnunquam nimis generatim & non sine omni obscuritate aliquando pronuntiantur.

Inde evenit, ut declaratoriam petere necesse sit, hincque non computatis expensis lis tandiu protrahatur, sed & quia sapissime e. g. uni parti praestatio iuramenti generaliter tantummodo adiudicatur, & notula iuramenti non simul delineata transmittitur, Advocati tunc demum si iudex eam delineavit, amplam litem hac de re incipiunt, sicque processum prolongant.

§. II.

II. Non semper iudices a collegiis juridicis rationes decidendi, ut responsis suis annecterent, desiderant.

Hoc modo pars illa cui sententia contraria fuit vel Advocatus nullo plane modo de iniustitia causae suae factis convictus, litigium continuat, leuiterat, appellat & ita litem protrahit;

H 3

S. I.

§. III.

III. Sæpe Collegia acta tam diu retinent, & retardando Responfa retardatur etiam processus.

IV. Sæpe in consiliis privatis quærenti nimis blandiuntur,

feu ut distinctius me explicem,

potius ista obscurant consilia formulis illis usitatis: Es Wäre dem Quærenten den andern (den Gegentheiß nemlich)

zu belangen unbenommen; Er Wäre es zu thun Wohl befugt: es Wäre ihm nicht ohne Grund anzurathen &c.

& quærenti igitur non amicabilem suadent compositionem, sed spem tantummodo efficiunt dubiam. &c.

TIT. II.

DE RÆVORVM REMEDIIS.

§. I.

Remedium ad nævum. I)

Ad I. Responfa sunt speciatim & distincte concipienda, simulque etiam notulæ iuramenti statim responsis delineandæ, ad II. Rationes

rationes Decidendi responsis indefiderate annectendæ.

Rationes dubitandi vero emittende sunt, cum ea facillime temerariis litigantibus processui ultro insisterent, eumque prolongare ansam præbere possunt, & rationes decidendi sufficiunt, sibi vel de justitia vel injustitia causa convictum habere.

Quo cum remedio §. 43. der Fürstl. Sachsen-Weimarischen Verordnung zu Verbesserung bisher angemerckter Process-Gebrechen und Misbräuche &c. quæ Anno 1723. d. 1. Martii publicata fuit, in totum plane coincidit hæc verbis: Bey Einholung auswärtiger Urtheile soll nicht nur wenn es die Parthen verlangen, sondern auch nach Gutbefinden des Richters, besonders in Definitiv-urtheilen, oder sonst in dubieusen und wichtigen Fällen, die rationes decidendi mit erfordert und sodann nebst den Urtheilen den Actis beygefügt werden.

Et ut hoc impetretur, vel iudices collegia in quacunque relatione ad ista cum actis missa, de rationibus decidendi dandis specialiter requirere debent, aut generaliter & semel pro semper, ut supra dictas rationes perpetuo responsis suis & indefiderate adjungant. Huc etiam pertinet Rescriptum Electorale Saxonicum d. 9. Mart. 1715. ad Dicasteria in provinciis electoralibus missum, in quo ea adacta sunt, semper rationes Decidendi & indefiderate suis annectere responsis.

§. II.

Remedium ad III. & IV.

Si

Si collegia acta tamdiu retinent, iudices inferiores superiori hoc referre debent, qui tunc suæ iurisdictioni subjecta pro re nata poenis afficere poterit, ad peregrina & exteriora vero collegia acta mittere per aliquot annos iudici prohibebit.

Exemplum adest in Marchia, ubi per rescriptum regium Borufficum d. d. 26. Ianuar. 1725. referentibus Marchicorum collegiorum remissio Actorum intra sex hebdomades sub poena viginti thalerorum mandata est. Cf. porro die Märckische allgemeine Ordnung die Verbesserung des Justiz-Wesens betreffend de Anno 1713. §. 46.

Possent etiam ad melius perspicendum, in quo ista sit posita retardatio, collegia peti, ut tempus, quo acta acciperent, annotarent, magistri postarum vero & nuntii similiter, quo tempore a collegiis remissa essent acta.

Sed hodiernis temporibus in der Constitution und Ordnung, wie die Prozesse in den Königl. Preussischen Landen &c. pag. 17. omnis transmissio actorum ad collegia juridica est inhibita, sed, ut & collegia superiora & iudicia inferiora ipsamet ferant sententias, sancitum. In dem Project des Codicis Fridericiani Marchici vero P. II. Tit. 1. §. 1. n. 6. hæc non nisi cum limitatione & tantummodo intuitu collegiorum juridicorum extraneorum actorum prohibita est transmissio. Hinc quomodo effectus de causa testaturus sit experientia optima erit magistra.

CAP. VI.

DE NOTARIIS.

TIT. I.

DE IMPEDIMENTIS EORVM INEVITV OBVENIENTIBVS.

§. I.

Procul dubio I. nævus est, quod
in Notarios promiscue creantur omnes hoc
munus desiderantes, sive sint eruditi ac pro-
ni, sint nequaquam. II. Notarii protocol-
la sua sæpe non in ordine servant.

§. II.

III. In audiendis testibus sæpe non fides ha-
benda est nonnullis eorum. IV. Notario-
rum mortuorum protocolla plerumque
intereunt.

TIT. II.

DE IMPEDIMENTORVM REMEDIIS.

§. I.

Remedium Impedimenti I.

I. Omnes Notarii examinandi & matriculæ
inscribendi sunt, & priusquam hoc factum
est, exercitium artis notariatus eis non prius
concedendum est.

I

Conf.

Conf. Altenburgische neu errichtete Advocaten-Ordnung §. 25. Neuerläuterte und verbesserte Process-Ordnung. ad Tit. 2. §. 7. das Project des Codicis Fridericiani Marchici P. I. Tit. 18. §. 1. Königliche Schwedische Wismarische Tribunals-Gerichts-Ordnung. Tit. 15. §. 3. & Fürstliche Schwarzburgische Process-Ordnung. Tit. 2. §. 5.

Si vero jam, cum e. g. simul Advocati, ante accessum ad praxin examinati sunt, examen eis quidem remittendum est, neutiquam vero inscriptio in matriculam.

Sed porro remedium supra propositum de Notariis indigenis tantummodo est intelligendum, neutiquam vero de exteris, quorum instrumenta valent, si extra & in provincia sint confecta.

§. II.

Remedium II.

II. Notarii protocolla sua accurate debent observare, omniaque ordine datorum eis inferere ac inscribere.

conf. Nieder-Schlesische neue Process-Ordnung. Tit. XVIII. §. 7.

Inprimis institutum illud in der Mäeckischen Französischen Process-Ordnung (qua d. 14. April. 1699. emanata est) Tit. 33. §. 3. insigne est: quod scilicet quilibet Notarius protocollum iudici domicilii sui adhuc non perscriptum exhibere debet, ubi tunc iudex illud in omnibus singulis numerat paginis, & tandem in fine annotat, quot folia contineat, & qua die sit numeratum.

§. III.

Remedium III.

III. Notariis non amplius licitum est testes
examinare, nisi utraque pars consentiat.

Examen enim testium, omnibus ut notum est, res
est magni momenti, & si examinans non sincere agit,
per quaestiones incidentes saepe ex testibus ab eorum
mente plane alienam elicere potest responsionem.

§. IV.

Remedium IV.

IV. Si notarius moritur, haeredes eius proto-
collum iudicio, ubi in vita commoratus est;
apocha de traditione ista accepta, ad depo-
nendum ut tradant, necesse est.

conf. das Project des Codicis Fridericiani Marchici P. I.
Tit. 18. §. 13. Vor-Pommerische Hof-Gerichts-Ordnung
P. I. Tit. XIII. §. 6. Nieder-Schlesische neue Proceß-
Ordnung Tit. XVIII. §. 13.

CAP. VII

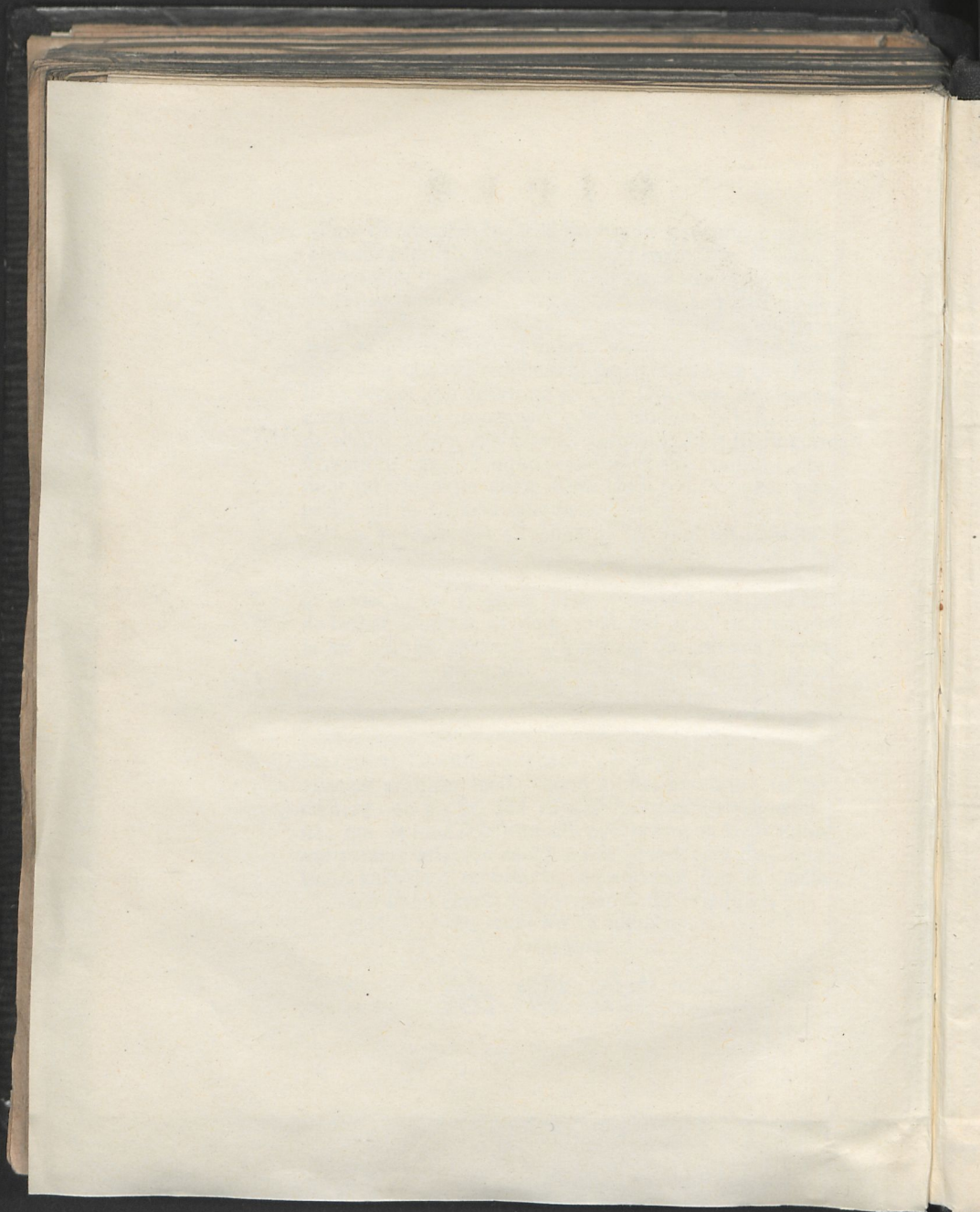
DE ARBITRIS ET ARBITRATORIBVS.

Arbitri commentandi non sunt, ideoque non
tolerandi, bene tamen arbitratore (*Schieds-*
Leute) ad lites amice sopiendas.

Dn. Cammannus quidem Tractatu superius allegato.
§ 48. unacum Dn. Ioan. Wilh. de Goebel in cogitatio-
nibus

nibus de emendando & abbreviando processu pag. 26. cum ibi adducto Marco Antonio Blanco Icto Paravino, contrariam quidem habent sententiam, quodque arbitri commendandi essent, statuunt: sed eam amplecti neutiquam possum opinionem, sequentibus ex rationibus; quia 1) arbitri ordinem judiciorum procedendi in loco receptum observare debent in pertractanda lite per L. 1. ff. de recept. qui arbitrium &c. 2) Quoniam ab alterius contradictione impugnari potest laudum per L. 5. C. de recept. arbitr. nisi silentio decem dierum fuerit confirmatum. Quid? quod? multi ex jureconsultis credunt ad triennium usque hanc laudi reductionem peti posse, uti in Camera observatum tradit Gail. Lib. 1. obs. 150. n. 2. Quodque 3) sententia quorundam, laudum ex enormi laesione beneficio L. 2. Cod. de rescind. vendit. possit perinde ac transactio rescindi. Rec. Imper. de anno 1594. §. 66. & Brunemannus ad L. 5. Cod. de recept. arbitr. n. 12. sqq. Sed ubi nunc emolumenta ex arbitriis partibus litigantibus obvenientia, cum eodem ordine uti in aliis judiciis illis proceditur atque contra decreta lauda eadem facultas, remediis ea suspendere, litigantibus competit? Hinc per arbitria instantiae tantummodo multiplicantur, ideoque & impedimenta, lites brevi finiendi tempore. 4) Vero & hoc inconveniens arbitriis inest, quod arbiter executionem discernere non possit, sed ea judici ordinario relinquenda, qui & tunc sapissime ad executionem laudi minime paratus est, sed eam, iratus, quod pars illa, quae laudo victoriam reportavit, occasionem hac in causam suam exercere sportulandi illi eripuisset, de tempore in tempus retrahit.

Jena, Diss., 1748 (1)

56.

